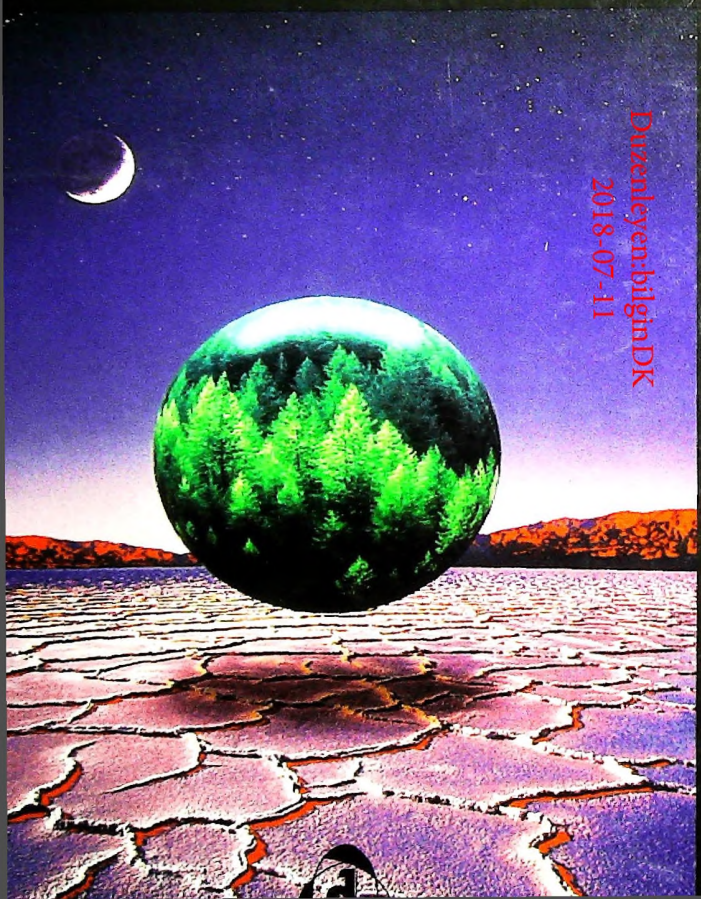
TAVSİYELER

Mustafa İslamoğlu

Düzenleyen:bilginDK
2018-07-11

بسم الله الرحمن الرحيم

Denge Yayınları : 42
Sohbetler Serisi : 1

ISBN: 975-550-040-5

Dizgi : Denge
Kapak : Denge
Baskı ve Cilt : Doğan Ofset
Baskı Tarihi : Ağustos 1994, İstanbul

Mustafa İslamoğlu

TAVSİYELER

denge yayınları

Malta, Boyacıkapısı Sk. No: 7/1 Kat: 3
34240 Fatih/İstanbul
Tel: 0.212.524 75 24-631 24 56 Fax: 631 06 15

İÇİNDEKİLER

Yayıncıdan ..... : 7
İLİM ..... : 9
OKUMAK ..... : 12
KUR'AN OKUMAK ..... : 18
TEVHİD ..... : 23
FIKIH ..... : 30
SIHHAT VE NEZAFET ..... : 32
AHLAK ..... : 35
EDEB ..... : 40
BEŞERİ MÜNASEBETLER ..... : 43
ADALET ..... : 52
MÜSLÜMAN VE ÇEVRE ..... : 55
ŞAHSİYET ..... : 57
ASABİYET ..... : 62
İNFAK ..... : 65
DENGE ..... : 67
MAİŞET ..... : 69
MÜ'MİN VE ZAMAN ..... : 73
HAK ..... : 76
MÜ'MİN VE PARA ..... : 78
MUAŞERET ADABI ..... : 84
ŞEFKAT ..... : 87
ÖLÜM VE ŞEHADET ..... : 88
ALLAH'A YAKLAŞMAK ..... : 91
ZİKİR ..... : 93
NAMAZ ..... : 96

YAYINCIDAN

"BİLİNÇ SERİSİ", yoğun istişareler sonucu kararlaştırılmış ve bir yıl gibi kısa bir sürede okuyucuya tamamı ulaştırılarak beklenenin üzerinde ilgi görmüştü.

"Tavsiyeler", Gençlik Dizisi'nin ilk serisi olan "BİLİNÇ SERİSİ"ne sonradan dahil edilmesi kararlaştırılan bir kitap. Bu eser, M. İslamoğlu'nun bir dizi sohbetlerinden oluşuyor. Okuyucularımızın Bilinç Serisi içerisinde yazarımızın bir eserinin de yer alması talebi gözönüne alınarak her yaştan insanın istifade edeceği bu güzel eseri Bilinç Serisi arasında yayınladık

Şüphesiz kitap, Bilinç Serisi'nin tamamlayıcısı olmaktan öte bir nitelik taşıyor. O da, kitabın her seviyeye hitap ediyor olması.

Din'in nasihat olduğu ilkesi gözönünde bulundurularak okunacak olan kitabın, okuyucuya, fikrî ve amelî sahada çok şeyler vereceğine inanıyor, Rabbimizden hayırlara vesile kılmasını niyaz ediyoruz.

İlim

1. Gayesiz olmayınız. Gayesiz olmak ot olmaktır. Yaradılış amacınız üzerinde kafa yorunuz. Kâinat içerisinde insanlığın, insanlık içerisinde mensup olduğunuz ümmetin, ümmet içerisinde şahsınızın görev ve sorumlulukları üzerinde düşününüz. Rolünüzü iyi oynamak, onun ne olduğunu bilmekle mümkündür.

2. Kendinizi tanıyınız. Her şey sizde başlıyor. Mahlukatın ekseni olduğunuzu unutmayınız. İnsan hem yoldur, hem yolcu. Yolcu yolu tanımak istiyorsa kendisini tanımalıdır. Meziyetlerini, ayrıcalıklarını, zaaflarını... Sorumluluklarını, haklarını...

3. İnsanı tanımaya kalkanlar, öğrenme kabiliyetinin insanı insan eden temel ayrıcalık olduğunu farkedeceklerdir. Diğer tüm meziyetlerinin **"bilme"**ye bağlı olduğunu hayretle göreceklerdir.

4. Cehaletten, vebadan kaçar gibi kaçınız. İlim, hakiki meziyyettir. İman bile bilgiyle başlar: **Ma'rifetullah**... Sizi hakikatin bilgisine ulaştıracak kaynakları keşfediniz. Bu keşfin en genel adı "Okumak"tır. "Oku" emri, bir mucize eseri olarak Kur'an'dan ilk inen ayetin ilk kelimesidir. Okuyan sadece göz değildir. Kulak, burun, dil, zihin , kalb, ruh hep okuyan birer alettirler. Ne ki okuma biçimleri farklı farklıdır.

5. Bilgiye sahip olabilmek dünyada sahip olunabilecek dünyalıkların en hayırlısıdır. Çünkü bilgi sahici bir fazilettir.

6. Bilgi edinme sırasında önceliği acil ihtiyaçlara veriniz. Tabi bunun için de okuma nesnesine her yönelişinizde "bu bilgi benim için ihtiyaç mı?" sorusunu sormanız gerekmektedir.

7. İlmi, dînî ve dünyevî diye ikiye ayırmak bizce doğru değildir. Bir mü'minin, dünyası dininden, dini dünyasından bağımsız değildir. Mesleğinizin bilgisi sizin "ilmihalinizdir". Tıpkı ahiretinizin bilgisi gibi gerekli ve faydalıdır.

8. ***Bilgi hamallığından*** cehaletten kaçar gibi kaçınız. Unutmayınız ki Allah Rasulü faydasız bilgiden Allah'a sığınmıştır. Faydasız bilgi zihin taşıdır, düşürülmelidir. Zihin taşı, böbrek taşından kimi zaman daha tehlikelidir ve tedavisi zordur. Böbrek taşını lazer ışınlarıyla parçalamak mümkünken zihin taşını parçalamak neredeyse

imkansızdır. Malumatfuruşla alimi, malumatfuruşlukla ilim talipliğini karıştırmak alimin kim, ilmin ne olduğunu bilmemektir. İlmin ve alimin tarifini **"Kulları içerisinde Allah'tan layıkıyla ancak alimler sakınır"** ayetinden yola çıkarak bulabilirsiniz.

9. Okuyunuz. Unutmayınız ki "okumak" bilgi edinmenin hâlâ en geçerli yöntemidir. Okumanın nesnesi sadece **kitap** değildir, unutmayınız. Kitap belki okumaya konu olan nesnelerden sadece biridir. Kitap dışında Allah'ın ayetlerinden birer ayet olan **olaylar, eşya, kâinat** ve **insanın** kendisi de okumaya konu olan şeylerin başında gelir.

10. Düşüncenizi açlıktan öldürmeyiniz. Bu anlamda okumak, vahiy de almadığınıza göre, zihnin açlığını gidermek için tek çıkar yoldur. Okumayan insan susuz bitki gibidir, kurur. Bilgiye sadece okuma yoluyla ulaşılmaz belki, fakat bilgiye ulaşabileceğiniz en garantili usûllerden biridir okumak.

11. Doğru bir niyyetle okuyunuz. Okumaktan amacınız dünyalık elde etmekse, dünyalığı okumaktan daha çabuk elde edebileceğiniz araçlar var, onlara sarılınız. Bilgiye halis bir niyetle talip

olunuz. Unutmayınız ki **"gerçeğin bilgisi** (hakikat) **Allah katındadır."** O bilgiden nasibdar olabilmeniz ihlasınıza bağlıdır. İhlassız bilgi sahibine yüktür.

12. Doğru okuyunuz. Doğru okumanın garantisi doğru bir bakışaçısıdır. Kitabı, hadiseleri, eşyayı, kâinatı ve insanı yanlış okuyanlar bilgeliğin sırrına hiçbir zaman eremezler. Doğru okumak biraz da akl-ı selim sahibi olmakla mümkündür. Selim olmayan bir akıl okuduğu doğru şeyleri dahi bulandıracaktır. Hakkı batılla karıştıracaktır.

13. Gözün okuduğu nesne sadece kitap değildir elbet, **her şuurlu bakış bir okuma olayıdır.** Doğru okumak için doğru bakmak gerekmektedir. Yamuk bakanlar hiçbir zaman doğru göremezler.

14. Yamukluğu baktığınızda değil, önce bakışınızda arayınız. İnsana yamuk bakan biri ilk bakışta onun imanını, aklını, kalbini, cesaretini, faziletini, güzelliklerini değil de bağırsağını görüyorsa "insan kimdir?" sorusunu bağırsaktır olarak cevaplayacaktır. İlk bakışta bardağın dolu olan yarısını değil de boş olan yarısını gören biri, bir evde salon, misafir odası, oturma odası olduğu halde evi "içinde tuvaleti olan mekandır" biçiminde tanımlayan gibidir.

15. Kulakla okurken, ki kulakla okumak dinlemektir, omuzunuzla dinlemeyiniz. Söylenenlerin **tümünü** dikkatlice dinleyiniz. Dinlediğinizi doğru anlayıp anlamadığınızı test etmeden itiraz etmeyiniz.

16. İster göz, ister kulak, ister zihin, hangi organınızla okursanız okuyunuz, mutlaka aldığınız bilgiyi gönül sarnıcında damıtınız. Elde ettiğiniz bilgiyi, imanınızın olur'unu almadan eyleme dökmeyiniz.

17. Doğruyu okuyunuz. Bunun mânâsı "yanlışı öğrenmeyiniz" değildir. Ancak okumak için yaptığınız seçim doğru seçim olmalıdır. Burada hâlâ bilginin en sadık taşıyıcısı olma vasfını devam ettiren **kitap** gündeme gelmektedir. Doğru seçilmemiş bir kitap, bir değil bir çok açıdan israftır: Emek israfı, para israfı, zaman israfı, zihin israfı... Bu israfları önlemenin yolu bilinçli tercihten geçer. Yüz gram şeker yemek için yüz kilo şeker kamışı çiğnemek akıl kârı değildir.

18. Unutmayınız, vahiy dışında bütün kitaplar bir "acaba?" ile başlar, bir "acaba?" ile biter, belki bir "acaba?" için yazılır.

19. Kitapların kalbini kırmayınız. Onların kalbi var, onları sokak yosması gibi hırpalamayınız. Kitabı, sırtına basılarak dünyalığa erişilecek bir payanda olarak görmek, kitabın iffetine tecavüzdür.

20. Allah'ın kitabı dışında hiçbir kitap **"la raybe fiyh: Kendisinde şüphe bulunmayan"** değildir. Bu yönüyle insan ürünü olan kitaplar karpuzlara benzerler. Kabuğunu soyup içini yeyiniz. İçi güzel diye kabuğunu yemek de, kabuğu var diye içini atmak da dengesizliktir. İmam Şafi, **el-Ümm** isimli ünlü eserini dikte ettirirken öğrencisine "oku bakayım oğul" der, öğrenci de okur. İmam "şurayı çiz şöyle yaz, burayı sil böyle yaz" diye diye kitabı baştan sona müsvedde haline getirir. İkinci kez "işte şimdi oldu" diyerek okutturur. Ancak bu kez de birincisi gibi çizdirir, sildirir, yazdırır, bozdurur. "Hah, şimdi oldu" dediği üçüncü kez de bir yığın tashih edilmesi gerekli yerler çıkınca kendi kendisine söz verir ve der ki: "Bundan böyle Allah'ın kitabı dışında hiç bir kitaba mükemmel demeyeceğim." Unutmayınız ki, bir Kitap dışında hiçbir kitap baştan sona doğru ve yine hiçbir kitap da baştan sona yanlış olamaz.

21. Doğru kitap seçimi, öncelikle doğru yazar seçimidir. Çünkü özellikle düşünce eserleri, müessirinden bağımsız değildir. Eser sahibinin varsa zaafları, yanlışları eserine yansıyacaktır. Bu nedenle insana ait hiçbir eseri, Allah'ın eseri gibi okumayınız, bu insan çok sevdiğiniz biri dahi olsa. Kendisi mükemmel olmayan insan, nasıl mükemmel bir eser verebilir? Bu mânâda mü-

kemmel olan Allah'tır ve içinde şüphe taşımayan tek kitap da O'nun kitabıdır.

22. Allah'ın kevnî ayetlerini (sünnetullah) ve sanatını yansıtan pozitif bilimlerle ilgili eserler bu açıdan itimat etmeye daha çok lâyıktırlar.

23. Kitapları üç sınıfta değerlendiriniz: **I. Başucu eserleri. II. Müracaat eserleri. III. Genel kültür eserleri.** Başucu eserleri, bir kez değil, dönüp dönüp okunacak eserlerdir ki çok azdır. Bunlar gıda gibidir, alınmazsa olmaz. Kur'an bunların başında gelir. Gıdası Kur'an olanın bünyesi kavi olur. Müracaat eserleri; sözlükler, kavram kitapları, ansiklopediler bu sınıfa girer. Bunlar ilaç gibidir, gerektikçe alınır. Genel kültür eserleri ise, seçiminde en çok titizlik gösterilecek sınıfı oluştururlar.

24. Okuma tekniği çoktur. Ancak bunlardan üçü meşhudur: I. **Çizme ve işaretleme tekniği.** II. **Kayıt tekniği.** III. **Fişleme tekniği.** Okumaktan murad bilgi edinmektir. İnsanı hafızası yanıltır. Eğer okuduklarınızda sürekli kullanacağınız bilgilere rastlamışsanız bunları muhafaza etmeniz gerekmektedir. Onu da ancak bu tekniklerden biriyle yapabilirsiniz.

25. Eğer bilgiyi başkalarına aktaran biri iseniz, bir daha kullanma ihtimaliniz olan tüm bilgileri içine kaydettiğiniz mini bir "bilgi bankanız"

olsun. İyi biliniz ki "Hafıza-ı beşer nisyan ile malüldür."

26. Kulakla okumada önemli bulduğunuz bilgileri muhakkak not alınız. Not deftersiz gezmemeyi itiyat edininiz. Şairin tavsiyesini tutunuz:

Kalem altun, kelam inci hemen derceyle derceyle
Teraziye koyup satma, yeri geldikçe harceyle"

27. Kur'an'ı hayatınızın eksenine yerleştiriniz, ki **Kur'an'sız bir hayat Allah'sız bir hayat demektir.** Allah'la ve kendisiyle tanışmak isteyen Kur'an okusun. Okumak anlamayı ve yaşamayı de beraberinde getirmelidir. Rasul'le tanışmak isteyen Kur'an okusun. Hâlık-mahluk ilişkisinin nasıl olması gerektiğini, Allah ve Nebi arasındaki ilişkinin şahsında görmek isteyen Kur'an okusun.

28. Kur'an okumadan evvel aklınızı ve kalbinizi yoklayınız, Kur'an okumaya müsait mi? Yani aklınız selim, kalbiniz selim mi? Eğer duygu ve düşünce mekanınız Kelam sultanını konuk etmeye hazır değilse, ortalık döküm-saçım, zihin ve yüreğiniz darmadağınıksa, ortalığı toplayıp bu mekanları Kur'an'a hazırlayınız.

29. Kur'an'ın başına otururken Allah'ın manevi huzurunda diz çökmüş olarak hissedin kendinizi. Öyle ki; Rabbınız size konuşuyor, siz bir

harfini kaçırmamak için can kulağınızla dinliyorsunuz.

30. Kur'an'ı kendinize nazil oluyormuş gibi okuyunuz. Oradaki her hitabı üzerinize alınız. Her anlatılan kıssanın kahramanı yerine kendinizi koyunuz.

31. Kur'an okurken kalbinizin kıblesi sürekli Allah'a yönelik olsun ve şu duayı yapınız: **Allah'ım beni ona ve onu bana aç.**

32. Kur'an'dan öncelikle **muhkem** ayetleri okuyunuz. Onlar **"kitabın anası"**dır. Müteşabihlerle ilk elde meşgul olmayınız.

33. Müteşabih ayetler üzerinde durmanın şartı ikidir: **İman etmek** ve **muhkematı derinliğine bilmek.** Ancak bu şartları haiz olduktan sonra müteşabih (mecazi) ayetler üzerinde durunuz, lâkin sizin ve başkalarının vardığı sonucu iman edilecek bir sonuç olarak dayatmayınız. Unutmayınız ki müteşabihler, Kur'an'ın dinamik ve devingen ayetleridir, **müteşabihlerin metinleri bir kez, mânâları bin kez nazil olur.** Sözkonusu ayetler, üzerinde düşünen her mü'min ve derin ilim sahiplerine sırrını yeniden açar, adeta ilham ile yeniden nazil olur.

34. Kur'an okurken, eğer Arapçaya vakıf değilseniz, gündelik namazlarınızda okuduğunuz kısa sûrelerin mânâsını da ezberleyiniz. Artık na-

mazda sûreyi okurken ezberinizde olan mânâsı da zihninizden geçecektir. Hani, altyazılı bir film olur da hem görüntü hem yazı birlikte devam eder ya, işte öyle.

35. Kur'an'ı gerçek mânâda okumayı bilen etrafınızda bir "ayaklı Kur'an" var ise, Kur'an'ı ondan öğreniniz. Bu, Kur'an öğreniminde Nebevi yöntemdir. Allah Rasulü'nün Kur'an hocası Cebrail idi. Kıraat istikrayı (iyice üzerinde durup kavrama), istikra ise ameli gerektirir.

36. Kur'an'a kendi indî mütâlaalarınızı yamamaya kalkmayınız. Kur'an'ın berrak ırmağını, kültürlerin toplu zinasının mahsulü zihin artıklarıyla bulandırmayınız. Bir ayeti doğru anlamak için şu ilkelere dikkat ediniz:

I. O ayeti açıklayan ya da tamamlayan Kur'an'da başka ayet var mı?

II. O ayeti Peygamberimiz nasıl açıkladı, anladı ve yaşadı?

III. O ayeti sahabenin fakihleri nasıl anladı ve yaşadı?

37. İyi biliniz ki Kur'an; geri tehlikeli bölgesi olan bir silah gibidir. Kendi ifadesiyle **"mü'minin inkarını, zalimin ve kafirin hüsranını artırır."**

38. Hergün, varsa aileniz, hane halkınızla bir-

likte Kur'an'dan bir parçayı anlayarak okumayı şiar ediniz. Onları da vahiyle tanıştırınız. Bu türden günlük okumalar sizde bir meleke halini alsın. Yemek için kimsenin hatırlatmasına ihtiyaç duymadığınız gibi bunun için de kimsenin teşvikine ihtiyaç duymayınız. İyi biliniz ki kalbin ve kafanın açlığı, midenin açlığından daha kötü sonuçlar doğurur. Aklın gıdası salih bilgi, ruhun gıdası ise bu bilginin imana dönüşmesidir. Bütünüyle imana dönüşebilecek tek bilgi kaynağı ise Kur'an'dır. Sahih olmayan bir bilgiyi imana dönüştürmek, zehirli bir yiyecekten gıda almaya benzer. Duygu ve düşünce zehirlenmesi, sonuçları açısından gıda zehirlenmesinden çok daha korkunçtur.

39. Çocuklarınıza masal yerine Kur'an kahramanlarının; Hz. İbrahim'in, Hz. İsmail'in, Hz. Musa'nın, Hz. Yusuf'un, Hz. İsa'nın kıssalarını anlatınız. Onların hayal dünyasına çağdaş kültür, sahte futbol ilahlarını, pop megastarlarını sokmadan siz Kur'an kahramanlarını sokunuz.

40. Kur'an'ı, onun indiği insanları ve ortamı, vahye muhatap olan ilk toplumu ve vahyin büyük muhatabı Nebi Aleyhisselam'ı tanımak istiyorsanız sahih sünnetin kaynakları olan hadis, siyer, megazi kitaplarını ve sahabe hayatını anlatan eserleri okuyunuz. Unutmayınız ki Kur'an'ı en iyi tanımanın yolu bundan geçer. Vahyin ruhunu ve özünü ancak bu şekilde kavrarsınız.

41. Hafızanıza hakkını veriniz; Kur'an'dan ve sahih sünnetten ayet ve hadisler ezberleyiniz. Kültürünüz artar, literatürünüz genişler. Dahası namazları bir ömür "Elemtere'den aşağısı"yla kılmaya mahkum olmazsınız. Bu bir mahrumiyettir. Kur'an coğrafyasının değişik iklimleri olan değişik surelerden hiç olmazsa küçük küçük parçalar ezberleyiniz. Anlamını bilerek namazlarınızda okuyunuz. Göreceksiniz, namazlarınızdan farklı bir haz almaya başlayacaksınız.

42. Akidenizi sağlamlaştırınız. Tevhid ve şirki çok iyi öğreniniz. Ki akaid esastır. Dininizi buz üzerine bina etmeyiniz. Babanızdan kaldığı, duyduğunuz gibi değil, Allah'ın istediği gibi inanınız. Akide ayrımında **Allah'a iman, tağutu inkar** ölçüsünü esas alınız. Bu Kur'anî bir ölçüdür.

43. İmanı ilgilendirmeyen meseleleri iman konusu etmeyiniz ki akide sulandırılmış olmasın. Eğer siz akidenizin sınırlarında sürekli nöbet beklemezseniz, görünen ve görünmeyen düşmanlarınız akidenizi tarumar edecek, onun sınırlarını tanınmaz hale getirecektir.

44. Muvahhid olunuz. Tevhid, varlığın hem illeti hem gayesidir. Herşey O'ndandır ve herşey O'na döndürülecektir. Çokta teki görünüz, kesrette vahdeti yakalayınız. **"Lailahe illallah"** evrensel tevhidin en özlü ifadesidir. Kâinata tevhid nazarıyla bakınız.

45. Tevhid akidenizdir. Allah'a iman, sahte tanrıları inkar ile tamamlanır. İmanınızı, şirk enkazı üzerine bina etmeyiniz.

46. İyi biliniz ki şirk; mutlak batıl değil, içine hak karışmış batıldır. Yani şirk bir hak-batıl şirketidir. Şirkin içerisinde haktan bir parça olması onu mazur gösteremez. Bir kazan bala bir bardak pislik dökülürse oranına bakılmadan tümü atılır.

47. Yalnız Allah'tan korkunuz ve başka hiç bir şeyden korkmayınız. Bu, **korkuda tevhiddir** ve tevhidin bir parçasıdır. Allah'tan başkasından korkmanız, korktuğunuzu başınıza musallat eder.

48. Daima korku ile ümid arasında bulununuz. Korkuda, sevgide ve ümitte tevhidden ayrılmayınız. İyi biliniz ki Allah'tan başkasından korkan iki kez cezalandırılır: I) Korkunun kendisi bir cezadır. II) Korktuğunuz başınıza gelir. Korku, sevgi ve ümidin üçünü birden Allah dışında bir varlıkta toplamak, o varlığı Allah'a ortak koşmakla eş anlamlıdır, şirktir.

49. En çok Allah'ı seviniz. Bu, **sevgide tevhiddir**. Hiçbir şeyi Allah'ı sever gibi sevmeyiniz, sevgide şirk koşmuş olursunuz. Bu sadece imanınızı zedelemez, aynı zamanda sevdiğinizi de elinizden kaçırırsınız. Çünkü Allah kıskançtır (Gayur). Kulunun kendi hakkı olan sevgiyi başkalarına tahsis etmesine razı olmaz.

50. Allah'a dayanınız ve yalnız O'ndan yardım bekleyiniz. **"Hasbünallahu ve ni'me'l-vekil: Allah bize yeter, O ne güzel vekildir"** parolası şiarınız olsun. Bu **ümitte tevhiddir.** Allah'tan ummak kendi başına bir duadır. Kul'a yaslananlar çabuk yıkılırlar.

51. Mülkün hakiki sahibinin Allah olduğunu bir an hatırdan çıkarmayınız. Bu **mülkte tevhid**dir. İnsanların mülk üzerinde hak iddiası mecazidir. Mülkün gerçek sahibi Allah'tır. İnsanlara emanet etmiştir. Emanete ihanet eden, hainlerin uğradığı cezaya uğrar.

52. Hükmü yalnızca Allah'a tahsis ediniz. Bu **hükümde tevhiddir.** Hakimiyet kayıtsız şartsız O'nundur. Mutlak hüküm sahibi O'dur. O'nun mutlak hüküm koyuculuğunu kabul etmeyenler, O'nu inkar etmiş sayılırlar. O, hakimiyetini, kendisine halife kıldığı insanlık eliyle kullanır. O'nun hakimiyeti göklerde de yerde de geçerlidir. **O'nun indirdiğiyle hükmetmeyenler fasıkların, zalimlerin ve kafirlerin ta kendileridir.**

53. Ölüm ve hayat O'nun elindedir. Öldüren ve yaşatan O'dur. Bu da tevhidin bir parçasıdır. Bu inanç insanları ölüm kâbusundan kurtarıp onlara emniyet ve güvenlik duygusu verir.

54. **Başarı Allah'tandır.** Başarıyı mutlak mânâda kelle sayısına, maddi güce vesaireye

bağlayarak Allah'ı hesaba katmamak bir akide zaafıdır. Allah'ın başarı için koyduğu sünnetlere uymadan başarı beklemek de Allah'ı hakkıyla tanımamak demektir. O, başarı için koyduğu evrensel kurallara riayet eden herkese başarıyı ihsan eder.

55. **Rızık Allah'tandır.** Allah rızkı elde etmeyi bir kurala (sünnet) bağlamıştır. Açlık korkusu, açlığın kendisinden bin beterdir. Allah'ın koyduğu evrensel kurallar olan "sünnetullah"a sarılan herkes çalıştığının karşılığını alır. Bu karşılık verilirken inancına değil, hak edip etmediğine bakılır. Allah yolunda harcayınca malın azalacağını zannetmek, **rızıkta tevhidin** olmayışının bir sonucudur.

56. **"Ümmetiniz bir tek ümmettir."** Bu bir tek ümmeti parçalayan tüm tavır ve davranışlardan uzak durunuz. Tefrika çıkarmak şirkin sosyal çeşididir. Tevhidin toplumsal boyutta tezahürüne vahdet denir. Vahdeti, yalnızca **muvahhid** olma vasfını kazanmış Müslümanlar oluşturabilir.

57. İnsanın üç temel boyutu olan **duygu, düşünce** ve **eylem** dengesini adil bir biçimde kurunuz. **Denge**, müslümanın tavrı olmalıdır. Korku-ümit dengesi, dünya-ahiret dengesi, zâhir-bâtın dengesi, bölgesellik-evrensellik dengesi, akıl-iman dengesi, bilim-din dengesi, birey-toplum dengesi, sevgi-nefret dengesi bunlardan birkaçı.

58. Kur'an bu ümmeti **"dengeli/vasat"** olmakla tavsif etmektedir. Fikrî, akidevî, ahlakî, amelî dengeyi bireysel planda dahi kuramamış olanlar dengenin öbür adı olan İslam'ı insanlığa nasıl taşıyacaklar?

59. Muvahhid Müslüman, Lailahe illallah diyen ve bunun bedelini ödemeye hazır olandır.

60. Muvahhid Müslüman, Allah'ın dostlarını seven ve sevdiklerine cennet kesilen; Allah'ın düşmanlarına kızan ve kızdı mı cehennem kesilendir.

61. Muvahhid Müslüman, kendi kendine yeterli olmadığının her saniye bilincinde olan, Rab olarak yalnızca Allah'ı tanıyıp O'nun sıfatlarını hiçbir mahluka vermeyendir.

62. Muvahhid Müslüman, kayıtsız şartsız O'na teslim olan ve **"ben alemlerin Rabbine teslim oldum"** diyendir.

63. Muvahhid Müslüman, kalbî, kavlî, amelî, siyasî, fikrî, ahlakî her türlü şirkten uzak durandır.

64. Muvahhid Müslüman, zerreden kürreye, habbeden kubbeye, damladan okyanusa, atomdan evrene, baktığı herbir şeyde Allah'ın kudretini, vahdaniyetini, adaletini ve hikmetini gören kimsedir.

65. Beden ülkenizin başkenti olan yüreğinizde imanınızı iktidar ediniz. Yüreğinizi daru'l-İslam kılınız. Unutmayınız ki yüreğini daru'l-İslam edemeyenler, evlerini ve vatanlarını hiç edemezler.

66. İmanın ikidar olmadığı bir yürekte şeytan ihtilal yapar ve iktidarını kurar. Ancak bu iktidara zemin hazırlayan el-ayak, göz-kulak, dil-dudak gibi organlardır. Bunlar şeytanın iktidar savaşında kullanacağı lojistik destek için günahtan mermi imal ederler. Eğer bu organlar imanın iktidarı için çalışırsa yürek başkentindeki iktidar savaşından iman galip çıkacaktır.

67. "İç savaş" ölünceye dek sürecektir. Şeytanla hiçbir zaman ateşkes ilan etmeyeceksiniz. **"Şeytan sizin apaçık düşmanınızdır."** Nefsinizi/kendinizi temize çıkarmaya çalışmayınız, **"kuşkusuz nefis kötülüğü emreder."** Yürek ülkenizde iman ile şeytan'ın ebedi savaşında imana salih amellerden lojistik destek sağlayınız. Unutmayınız ki **"cennet, insan nefsinin sevmediği şeylerle kuşatılmışıtır."**

68. "Canım istiyor" dediğiniz şeyi, nefsinizin mi, imanınızın mı istediğini iyi kontrol ediniz. Beden ülkenizin yürek başkentinde imanı iktidar etmek için ona destek veriniz. Eğer bedenin başkenti kalp düşerse taşrası el-ayak, göz-kulak, dil-

dudak hep o iktidarın emrine girer ve artık ona çalışır. Söz geçiremezsiniz.

69. Kalbiniz imanınızın mezarı değil, sarayı olsun. İmanınızı iktidarsız etmeyiniz. Yüreğe hapsedilmiş iktidarsız bir imanın size ne yararı olur?

70. Fıkıh, fıkıh okumak değil fıkhetmek, yani düşünmek, akletmektir. Fıkhı, düşünmeyi öğrenmek için okuyunuz. Sizden öncekilerin dinin temel metinleri üzerinde ne denli kafa yorup ceht sarfettiğini en güzel fıkıh okuyarak öğrenebilirsiniz.

71. Fıkıhlı yaşayınız. Fıkıhlı yaşamak hukuklu yaşamaktır. Hukuksuzluk demeye gelen fıkıhsızlık anarşizmdir. En büyük nizama aşık olan birinin hayatında nizamsızlığa ve intizamsızlığa yer yoktur.

72. Yaptığınız her bir işin İslam şeriatındaki yerini öğrenmeyi şiar edininiz. Bu Müslümanlığınızın olmazsa olmaz bir parçası olsun. Ki siz kitapsız değil, kitaplı bir dinin müntesibisiniz. Hayatınızda 'kitapsız iş' olmamalıdır.

73. İbadet fıkhını bilmek gibi meslek ve iş fıkhını bilmek de boynunuza borçtur. Herkes

mesleğiyle ilgili fıkhi mevzuatı bilmek zorundadır. Bu farz-ı ayndır o kişiye, tıpkı gündelik işleri konusundaki fıkhı (ilm-i hal) bilmede olduğu gibi. İbadetlerinizi atanızdan gördüğünüz gibi değil Peygamberin yaptığı gibi yapınız. Bunun için de ibadet fıkhını iyi öğreniniz. Eğer becerebiliyorsanız ibadetlerinizin delillerini de öğreniniz. Zaten "mukallid" diye ona derler.

74. Taklit değil **tahkik** ehli olmaya gayret ediniz. Taklid Arap dilinde "deve yuları" anlamına gelen "gılade" kelimesinden türetilmiştir. Elbet her taklit "yular" geçirmek değildir. Zaten "gılade" teriminin bir mânâsı da "gerdanlık" demektir.

75. Takip ettiğinizin taklitçisi olmak yerine tahkikçisi olunuz. Gölgesi olmak yerine "şahsiyet" olunuz. Elbet bu geniş yığınlar için mümkün değildir. Eğer ille de taklid edecekseniz en iyiyi taklid ediniz. Allah'ın size örnek gösterdiğini taklid ediniz. İpini yanlış kılavuzun eline verenin encamından korkulur. Unutmamak gerekir ki kayıtsız şartsız taklidi caiz olan tek beşer "Allah'ın ahlakıyla ahlaklanan" masum Nebi'ler ve dolayısıyla onların son ve kamil mümessili Muhammed aleyhisselamdır.

Sıhhat ve Nezafet

76. Sağlığınıza dikkat ediniz ve Allah'ın size bir emaneti ve ayetlerinden bir ayet olan bedeninizi koruyunuz.

77. Bedeniniz bineğinizdir, onu hor kullanıp kulluk yolundaki koşuda dökülmeyiniz. Unutmayınız ki sıhhat her şeyin başıdır. Sıhhat deyince aklınıza yalnızca etin ve kemiğin sıhhati gelmemelidir. En az bunlar kadar, hatta bunlardan çok daha önemlisi aklın ve ruhun sıhhatidir. Bu ikisinin sıhhatine azami itina gösteriniz. Kafa ve kalbin hastalıkları da vardır. Elbet bu ikisinin kendine özgü tedavi yolları ve ilaçları da vardır. Negatif ve faydasız bilgiler düşünce virüsü, her tür günah ve yasak duygular kalp virüsüdür. Aklın gıdası ilim ve tefekkür, kalbin gıdası iman ve tezekkürdür.

78. Temiz ve düzenli olunuz. Unutmayınız ki temizlik imandandır. Evinizde, işyerinizde, bede-

ninizde, kafanızda, kalbinizde, ağzınızda, gıdalarınızda temizliğe dikkat ediniz ki insanlar sizden tiksinmesin.

79. Temizlik güzelliğin ayrılmaz bir parçasıdır. Müslüman ise güzelliğin her türünün insanlar arasındaki mümessilidir.

80. **Hadesten ve necasetten tahareti** geleneksel ilmihallerde olduğu gibi yalnızca bir alana hapsetmeyiniz. Hoş olmayan ve insanı rahatsız eden kokulardan arınmayı da necasetten taharet biliniz. Dahası **duygu ve düşünce necasetlerinden de temizleniniz.** Elbiseniz ve seccadeniz temiz olduğu halde hâlâ huşu ile bir vakit namaz kılmanın hasretini çekiyorsanız bunun sebeplerinin duygu ve düşünce necasetlerinden tathir olamamakta arayınız.

81. Temizliğin dış boyutuna dini literatürde "taharet", iç boyutuna "tezkiye" denilir. Temizliği sadece dış ya da sadece iç alanda tek boyutlu olarak yapanlar gerçek temizliğe ulaşamazlar. İstinca, istibra, abdest, gusül, misvak, güzel koku, saç bakımı, tırnak kesme, gereksiz tüyleri giderme, sünnet olma, yemekte el yıkama hep fıtratın gerektirdiği temizliğe ulaşmak için "dînî" bir muhteva kazandırılan temizlik unsurlarıdır.

82. Nasıl bir toplumun sınai gelişmişliğinde elektrik kullanımı bir ölçü ise , toplumsal temiz-

liğin ölçümünde de temizlik için su kullanımı o derecede önemli bir ölçüdür. İşte Hz. Nebi (sav) dünyanın en az su kullanan kavmini temizlik maksadıyla dünyanın en çok su kullanan toplumu haline getirerek toplumsal ve medeni bir inkılaba imzasını atmıştır.

83. "Abdest mü'minin silahıdır." Sizi adım adım takip eden "apaçık bir düşman"ın varlığında silahsız dolaşmayınız. Bunu tabiat haline getiriniz. Abdestli dolaşmanın ruhunuz üzerindeki olumlu ve rahatlatıcı etkisini hemen farkedeceksiniz. Yersiz endişelerden, gereksiz korkulardan, angoisse ve melankoliden, gündelik telaş ve dağdağanın stresinden sizi uzak tuttuğuna şahid olacaksınız.

84. **Su** ve **toprak** insanın asli madenlerindendir. İnsanla toprağın, insanla suyun, özetle insanla tabiatın temel elementlerinin sık sık buluşmasını temin eden fıtrat dini "İslam"ın her emrinde henüz ulaşamadığımız nice sırların saklı olduğunu aklınızdan çıkarmayınız.

Ahlak

85. Sözünüzde ve özünüzde doğru olunuz. Yalana alışmayınız. İnsanlar siz konuştuğunuz zaman tereddüt etmeden "bu doğru söyler" desinler. Bu "emin" olmanın ta kendisidir. Unutmayınız ki "rasul" olmadan çok daha önce "emin" olan bir Peygamberin ümmetiyiz. Emniyeti yara alanın imanı yara alır. Kişi, kendisinden emin olamayan biri için "mü'min" değildir. **Mü'min kendisinden emin olunandır.** Elbet her söylediğin doğru olmalı. Ancak doğruyu doğru yerde, doğru zamanda ve doğru bir üslupla söylemezsen, o doğruya zulmetmiş olursun. Yalancının mumu yatsıya kadar yanarmış. Yatsı namazını kılmadan yattığı halde bu nifakının ortaya çıkmaması için mumu yanık bırakırmış ki insanlar yatsının vaktini gözlüyor zannetsinler!?

86. Cesaretli ve metanetli olunuz. Ancak cesaretiniz hissinizden ve cehaletinizden değil, ilminizden ve imanınızdan kaynaklansın. Allah'ın

dostlarına cennet, O'nun düşmanlarına cehennem kesiliniz. Biliniz ki Allah için sevmenin olmazsa olmaz şartı, Allah için buğzetmektir.

87. Metanetsiz cesaret dengesizliktir. Ancak gerçekten şecaatli olanlar metanetli olabilirler. Cesareti ilim ve imanından kaynaklanmayanda metanet olmaz.

88. Uyuşuk ve pısırık olmayınız. İçinizde ya şadığınız toplumun, çevrenin, evrenin farkına varınız. Elbet içinde yaşadığınız toplum da sizin farkınıza varacaktır. Başkalarının yalanlarına gösterdiği ilgi ve alakayı siz doğrularınıza göstermiyorsanız Rasul'ün diliyle "vehn" mikrobunu kapmışsınız demektir. Vehn, uyuşukluk ve pısırıklık demektir.

89. Sırrı gözetiniz. Size verilen her sır bir emanettir. Sırrı açığa vuran haindir; emanete ihanet etmiş olur. Kellenizi verseniz de sırrınızı vermeyiniz. Ancak o zaman kelimenin tam anlamıyla "mü'min" olursunuz.

90. Sır saklamayı bilmek kadar başkalarının sırrını araştırmamak da ahlâkî bir görevdir. Bu, merakın cinayete dönüştüğü noktadır. Verilmek istenmeyen bilgiyi öğrenme noktasında istekli olmayınız. O bilgi size lazım değilse "faydasız bilgi"olur. Biliniz ki Nebi (sav), faydasız bilgiden Allah'a sığınmıştır.

91. Hatayı kabul etmekten ve özür dilemekten utanmayınız. Utanılacak şey hatada ısrar etmek ve insanlara özür dilememektir. Hata etmek bir kez suçsa, hatada ısrar bin kez suçtur. "Kişi hatasını bilmek gibi irfan olmaz" demişler. El-Hak doğrudur. Sizin gerçek dostunuz sizi hata yaptığınızda şefkatle uyarandır. Ayıbına ilk tükürmesi gereken biri varsa o kişi, o ayıbı işleyenin kendisi olmalıdır.

92. Kişinin düşebileceği en acı ve komik durum kendi hatasını savunmak, hatta doğru gibi göstermek çabasıdır. Bunu farkında olmadan yapan biri mazur görülebilir belki ama bilerek yapan biriyle ilişkinizi kesiniz. Çünkü ahlaki zaaflar bulaşıcıdır ve o ilişki üretici ve yararlı bir ilişki olma özelliğini kaybetmiştir.

93. Herşeyden öte hatayı savunmak heva ve arzuyu savunmak demektir. İşte bu "hevayı tanrı edinme"nin ta kendisidir.

94. Kanaatkâr ve tok gönüllü olunuz. Açlık mümkündür, normaldir. Anormal olan tok iken açlık korkusu çekmektir. Açlığa müptela olanlar birkez sıkıntı çekerler. Ama açlık korkusu denen belaya mübtela olanlar ömür boyu sıkıntı çekerler, isterse servetleri yedi sülalelerine kâfî gelsin. Bu nedenle aç kalma korkusu, aç kalmanın kendisinden bin defa daha beterdir. Bu hastalığa yakalananlara dünyanın tümünü verseniz doyura-

mazsınız. İşte yığma ve biriktirme hırsı burdan gelir.

95. Kanaatkâr ve tok gönüllü olanın gözü de karnı da tok olur. Ancak kanaatsiz ve aç gönüllü olanın karnı doysa da gözü doymaz.

96. Dünya ve dünyalıkların sahibi olunuz, ne ki onların sizin sahibiniz olmasına izin vermeyiniz. Eşya size hizmet etsin, siz eşyanın hizmetkârı olmayınız. Kendi şerefinizi kendi ellerinizle düşürmüş, eşrefi mahlukatı esfeli mahlukat (mahlukatın en sefili) etmiş olursunuz.

97. Allah dünyayı kendisine ulaşan yolda size binek/merkep kılmıştır. Bunu tersine döndürüp siz dünyanın bineği/merkebi olmayınız. Lat, Menat ve Uzza'nın yerini ev, araba ve eşyanın aldığı bir toplumda siz bunlardan insana "efendi" olamayacağını hayatınızla topluma gösteriniz.

98. Gıybet ve dedikodu yapmayınız. Bu toplumsal bir hastalıktır. Bu hastalığa daha çok tatminsiz ve zevzek insanlar müptela olur. Ömrü, başkalarının dedikodusuyla tüketmek aynı zamanda bir kaçış yöntemidir; kişinin kendi kendisinden kaçışı...

99. Kendisini kendi gündemine almak istemeyen kişi, başkalarını gündeminden hiç düşürmek istemez. Bu ise zavallılıktır. Mü'minler, elinizden ve dilinizden emin olsun. Silahla becere-

mediğiniz katliâmı, dilinizle gerçekleştirmekten kaçınınız. Biliniz ki **"Mü'minin mü'mine kanı, malı, ırzı ve suizannı haramdır."**

100. Gıybetin bir kul hakkı olduğunu unutmayınız. Oturup kalkıp ağızlarında mü'minlerin etini dişleyenler, insan yiyen yamyamlardan daha az suçlu değildirler. Gıybet ve dedikodu bağımlısı bazı insanlar bunu bir ruhi istimna, bir tatmin yöntemi olarak yaparlar. Bu tür insanlarla birlikte olduğunuzda, size Müslüman eti yedirmesine izin vermeyiniz.

Edeb

101. **"Edep yahu!.."** Eskilerin tekkelerin girişlerine yazdığı bu cümleyi şimdilerde herkesin, özelikle de İslamcı gençliğin alnına yazmak geliyor içimden. **Edeb imanın yaldızıdır.** Edebini kaybedenin imanının yaldızı sıyrılmıştır.

102. Başkalarına saygı gösterince küçüleceğini zannedenler tatminsiz ve hastalıklı tiplerdir. Öz güveni olan şahsiyetli insan, beşeri münasebetlerinde saygıyı ve sevgiyi esas alır. Akıllı insan bilir ki, başkalarına saygısı olmayanın kendisine karşı da saygısı yoktur. Ve yine sayanın sayılacağını aklından çıkarmaz.

103. Bazı eylemler yasak-serbest, haram-helal, meşru-gayr-ı meşru sınırlarında değil, güzel-çirkin, iyi-kötü, makbul-merdut sınırlarında değerlendirilmelidir. Her saygısızlık ve edepsizlik haram/yasak değildir belki, ama çirkindir, kötüdür, merduttur. Eylemleri için tek tanımlayıcının haram-helal sınırları olduğunu söyleyenlere, Hz.

Nebi'nin söylediği şu sözü hatırlatınız: "**Utanmazsan istediğini yap.**"

104. Edep ve saygı bir öğretim değil bir **eğitim**, yani **terbiye** işidir. Genellikle yalnızca öğretilip eğitilmeyenler, talimden geçirilip terbiyeden geçirilmeyenler arasından çıkar edep ve saygı özürlü kişiler. Bu gibilerden alınacak dersler de vardır kuşkusuz. Zata sormuşlar: "**edebi kimden öğrendin**" diye. Cevap vermiş: "**Edepsizlerden.**"

105. Hayalı ve edepli olunuz. Edep imanın aksesuarıdır, takınınız. Kullara karşı ayıp sözkonusu olduğu gibi Allah'a karşı da sözkonusudur. Unutmayınız ki "el-insan abidü'l-ihsan: insan iyiliğin kulcuğudur" demişler. Yine unutmayınız ki edepli ve terbiyelice söylenmiş bir batılın alıcısı, edepsiz ve terbiyesizce söylenmiş bir hakkın alıcısından çok daha fazla olabilir.

106. Kahkaha atarak gülmek, orda burda gezinerek birşeyler yiyip içmek, hafif düşürecek giysilerle dolaşmak, gereksiz el şakaları yapmak gibi "sulu" tavırlardan uzak durunuz.

107. Eğer becerebiliyorsanız çok ağlayınız. Rasulü, biraz da, ağlayabilenler anlayabilirler. Kimi zaman göz yaşları kurşundan daha etkili olabilir. Gözyaşını tanımayan tuzu kuru bir insanın kalbiyle gözü arasındaki bağlantı kopmuş demektir. Böyle birinin, baktığına imanın feraset ve basiretiyle bakamayacağını, müsteşar olamayaca-

ğını, olaylar ve eşyayı yorumlarken isabet edemeyeceğini biliniz!

108. Sürekli vakur ve ciddi olunuz. Hafif meşrep olmayınız. "Oynayan taş yosun tutmaz" derler. Vakar imanın süsüdür. Hafif meşrep insanlar toplum içerisinde saygı uyandırmazlar. Vakarla kibri ve şişinmeyi karıştırmayınız. Eğer kâmetiniz kıymetinize uygun değilse vakar adı altında kibir ve riya sergileyebilirsiniz. Kıymetiniz şöhretinize uygun olsun. Eğer şöhretiniz kıymetinizden fazla ise bu açığı riya, entrika, dalavere ve daha başka şeylerle kapatmaya kalkarsınız. İşte o zaman şöhret de, ilim de bir afete dönüşür.

109. Ciddiyetiniz latif olup latife yapmanıza engel olmasın. Yani anut olmayınız. Somurtkanlıkla ciddiyet arasında dağlar kadar fark vardır. Ciddiyet göstereceğim diye abus bir çehreyle insanların gözlerine biber saçmayınız. İyi biliniz ki insan, tebessüm ederek de ciddi olabilir.

110. Kahkaha ile tebessüm, "zırıl zırıl ağlamak"la "gözlerinden dökmek", "sevinçten çıldırmak"la memnun olmak, "bayılmak"la hoşuna gitmek, "vurulmak"la sevmek, "eşek şakası" yapmakla latife yapmak, tıkınmakla yemek, caka satmakla yürümek, lavgarlık yapmakla konuşmak, somurtmakla susmak, "takılmak"la "olmak arasındaki fark **edeple edepsizlik arasındaki fark kadar** büyüktür. Bunu unutmayınız.

111. İyilikleri ve güzellikleri almak ve vermek için etken ve edilgen olunuz. Ancak kötülükler ve kendi kusurlarınız için yalıtkan olunuz. Kusurlarınızı ve hatalarınızı başkalarına bulaştırmayınız. Dostlarınızın hüznünü ve sevincini paylaşınız. Yürek avcısı olunuz. Müstesna zamanları, kederli ve sevinçli anları insanların gönlünü kazanmak için ele geçmez fırsatlar olarak değerlendiriniz.

112. Eğer İslami değilse, gittiğiniz ortama ve girdiğiniz topluma uymayınız. Gittiğiniz ortamı ve girdiğiniz toplumu kendi inançlarınıza uydurunuz. Gittiğiniz yere ortamınızı da beraberinizde götürünüz. Kendi değerlerinize göre bir çevre oluşturmazsanız birileri sizin adınıza, sizin değerlerinize taban tabana zıt bir çevre oluşturuverecektir.

113. Mütevazi olunuz fakat şahsiyetsiz olma-

yınız. Alçak gönüllülük alçalmak demek değildir, bilakis yücelmektir. Allah, kitabında mü'minleri tanımlarken "**mü'minlere karşı zilletli, kafirlere karşı izzetlidirler**" buyuruyor. İyi biliniz ki, mü'min kardeşlerine karşı tekebbürlü havalara girenler, kafirler, münafıklar ve fasıklar önünde iki büklüm olmaktadırlar.

114. Kardeşine karşı mütevazi olunca değerinin düşeceğini zannedenler gerçekte şahsiyet sahibi olamayan hastalıklı ve kompleksli tiplerdir. Böyleleri sudan ibret alsınlar. Bakınız, sular hep en engin yerlerden akarlar, fakat bu durum ona izzetinden birşey kaybettirmez. Dilimize deyim olarak dahi girmiştir : "Su gibi azîz olasın" derler. Onun alçaklardan akması değerinden hiçbir şey eksiltmez. Su köklerden ağaçların ta zirvesine çıkar, kar olur dağların zirvesine yağar, buhar olur göklere uzanır.

115. İzzeti ve yüceliği şahsiyetinden kaynaklanmayan insanlar, tevazu göstermeye, mütevazi yaşamaya, giyinmeye, yemeye ve dolaşmaya korkarlar. Aşağılık duygusu taşıyanlar sözlerinde, davranışlarında ve yaşantılarında alçak gönüllü olamazlar.

116. Tevazuda ölçüyü kaçırıp imanın vakarını ayaklar altına vermek ise bir meziyet değil bir kişilik zaafıdır. Kafire, münafığa ve fasığa karşı herhangi bir menfaat için tevazu ise zilletin ta

kendisidir. Mü'min mensup olduğu dinin onurunu kendi nefsinin onurundan çok daha önde tutmalı ve korumalıdır.

117. Mutabasbıs olmayınız, yağcılık yapmayınız. Eğer böyle yaparsanız, hem kendi şahsiyetinizi düşürmüş hem de muhatabınızı aldatmış olursunuz. Unutmamak gerekir ki, yağ çekerek, dil dökerek elde edilecek menfaat çoğu zaman düşülen zilleti karşılamamaktadır. O menfaati daha başka yollarla elde edebilirsiniz, ancak kaybolan şahsiyetinizi dünyanın servetini ödeseniz geri alamazsınız.

118. Dalkavukluk yağcılığın meslek haline gelmiş olanıdır. Müslümanların öncü şahsiyetlerini bekleyen en büyük tehlike etraflarının dalkavuklarla çevrilme tehlikesidir. Ne siz başkasının dalkavuğu olunuz ve ne de başkalarının size dalkavukluk yapmasına izin veriniz. Eğer biri sizi yüzünüze karşı methedecekse sizin ona iyilik yapıp yapmadığınıza bakınız. Eğer iyiliğinizin dokunduğu kimseden gelirse ikram ve övgüyü kabul ediniz; eğer iyiliğinizin dokunmadığı bir kimseden gelmişse Sevgili Nebi'nin tavsiyesiyle **"onun yüzüne toprak saçınız"** ve o methiyeyi kabul etmeyiniz. Bu Allah Rasulü'nün koyduğu nebevi ölçüdür.

119. İnsanları mevkilerine, durumlarına göre idare etmekle yağcılığı ve dalkavukluğu birbirine

karıştırmayınız. İnsanlarla hoş geçinmek ve onların farklı yapı ve yaradılışlarına göre onlara muamele etmek yağcılık ve tabasbus değil akıllılık ve hilim sahibi olmaktır. Bu meziyete sahip olamayanların kaderi yalnız yaşamak ve yalnız ölmektir. Ne ki herkesten bunu beklemek de abes olur.

120. Dostlarınızın hatalarını münasip bir üslupla yüzüne, iyiliklerini ve güzel taraflarını da arkasına söylemeye gayret ediniz. Tersini yapan dostuna kötülük yapmış olur. Ne ki teşvik ve takdir için olacaksa Allah'tan nefsini şımartmaması niyazıyla iyilikleri yüzüne karşı söylenebilir.

121. Topluma mâlolmuş mü'minleri eleştirirken adil ve mutedil olunuz. Onların iyi yanlarının da olduğunu akıldan çıkarmayınız. Eleştirinizi şahıslara değil hatalara teksif ediniz. Ancak eleştirdiğiniz kişiden başkalarının zarar göreceğinden eminseniz onun adını açıklamanızda bir beis yoktur. Çünkü mü'mini maddi ve manevi bir zarara uğramaktan korumak da sizin kardeşlik görevleriniz arasındadır.

122. Bir kardeşinizi yüzüne karşı tenkid etmenin edebi, gıyabında onun için dua ve istiğfar etmenizdir. Bunu yapabiliyorsanız onu eleştirme hakkını da elde etmişsiniz demektir. Böyle yapmak sözünüzün onun üzerindeki etkisini artıracaktır. Sözü biz söyleriz, tesirini Allah halkeder.

123. Dininize karşı değil ama dünyanıza ve nefsinize karşı yapılanlar karşısında hoşgörülü olunuz. Sevgili Efendimiz'in buyurduğu gibi: **"Hoşgörülü ol ki hoşgörülesin."** Bir hatayla adam asanlardan olmayınız. Unutmayınız ki siz de insansınız ve insanlar hata yapan yaratıklardır.

124. Mü'mine, Allah'tan daha kahredici (Kahhar) pozlarına bürünmek yakışmaz. Tıpkı Allah'tan daha merhametli (Rahim) pozlarına bürünmenin yakışmayacağı gibi. Kul bağışlamayı Allah'tan öğrenmeli ve Rasul Aleyhisselam'ın buyurduğu gibi **"Allah'ın ahlakıyla ahlaklanmalı"**dır.

125. Ancak dininize yapılan hakaret ve tecavüzleri hoşgörme hakkına sahip değilsiniz. İnsan ancak kendi nefsine yapılan tecavüzü hoşgörebilir. Allah adına, Allah'ın dinine yapılan tecavüzü hoşgörmeye kalkmak, haddi aşmaktır.

126. İnandığınız değerler, insanlığın değişmez değerleridir. Onlara hakâret edildiğini gördüğünüz zaman, gücünüz neye elveriyorsa o şekilde protesto ediniz. İnandığı değerlere hakâret edilmesini sineye çeken insan, haysiyet ve şereften yoksun insandır.

127. Celadetli olunuz. Asrımızın en büyük eksikliği celadet yokluğudur. İlim celadetle taç-

landığında fazilettir. İnandığı değerler uğruna yeri gelince Sokrates gibi baldıran tasını tepesine dikemeyenler, ilimlerinin ve imanlarının namusunu feda etmişlerdir.

128. Geçim ehli olunuz. Dirliksiz olmayınız. Birlikte yaşadığınız insanlar sizinle birlikte olmanın tadına doyamasınlar. Onlara "illallah" çektirmeyiniz. Sizinle bir müddet birlikte yaşayanlar o anları hayırla yâdetsinler. Etrafındaki insanları kırıp geçirenler, ömür boyu dost kıtlığı çekmeye mahkûm olurlar.

129. İnsanlarla muamelenizde haşin ve gaddar değil, müşfik ve mülayim olunuz. Kahır çekiniz ki kahrınız çekilsin. "Sıkıntıya gelemeyen" dünyada yaşamamalıdır. Mü'min olmak "sıkıntıya gelememek" değil "sıkıntıya aday olmak"tır. İncitmemekten daha önemlisi incinmemektir. Bunu becerebilen ancak kâmil bir ahlâka sahip olan insanlardır. İncitmemek her kişi kârı, incinmemek ise er kişi kârıdır.

130. Fedakâr ve vefakâr olunuz. Mü'minler birarada yaşamaya mecbur ve mahkûmdurlar. Birarada yaşamanın olmazsa olmazı "fedakârlık"tır. Hiçbir şey bedelsiz değildir. Hele dost kazanmak hiç... Kardeşini nefsine tercih etmek "îsâr"dır. Îsâr sahibi olabilmek, erdemlerin en yücelerindendir.

131. Diğergam olunuz, hodgam olmayınız. Eğer insanlar inandıkları bir dünyayı rahatlarından, servetlerinden, konforlarından, hayatlarından fedakârlık yapmadan kurabileceklerini düşünüyorlarsa koskoca bir insanlık tarihi onları yalanlayacaktır. Batıl ehlinin batıl davası için yaptığı fedakârlığı, hak ehli hak davası için yapamıyorsa zaferden söz etmesi de abes olacaktır. Çünkü hayatın en değişmez yasasıdır: **"İnsan için ancak çalışmasının karşılığı vardır."** Kur'an böyle buyurmaktadır. Buradaki şart "çalışmak"tır. Bir insanın Hak'ta oluşu, yatışına mazeret olamaz. Kazananlar, çalışanlar olacaktır.

132. Mütecessis olmayınız. Israrla Mü'minlerin kusurlarını araştırmak, onları küçük düşürmek için ayıplarını ortaya dökmek, Allah'ın yasakladığı bir davranıştır. Mü'min, kardeşinin kusurlarını ortaya döküp onu **rezil eden** değil, o kusurları düzeltip onu **aziz eden**dir. Unutmayınız ki Allah'ın güzel isimlerinden biri de **"Settar: Ayıpları örtüp, kapatan"**dır. Başkalarının açığını yakalamaktan zevk alan tipler marazi tiplerdir. Bu tipler kendi kusurlarını örtmek için başkalarının 'daha kusurlu' olduğunu isbat etmeye bayılırlar. Öyle olmayınız ve öyle olanlarla dostluk kurmayınız. İyi biliniz ki başkalarının kusurları ve yanlışları, sizin meziyet ve doğrularınız olamaz.

133. **Meclis emanettir, ihanet etmeyiniz.** Mecliste konuşulanlar arasında hususi olanları sağda-solda satmayınız. Nur Suresi 62. ayette belirtilen meclis adabına riayet ediniz. Sohbet esnasında girdiğiniz mecliste bulduğunuz en münasip bir yere oturuveriniz. Sohbetin akışını bozucu tavırlardan uzak durunuz. Sohbetin akışını zedelemeyecekse girerken izin isteyiniz. Eğer gösterilmişse, gösterilen yere oturunuz.

134. Bir mecliste gündemi iyice kavramadan söze girmeyiniz. Meclise gelen ilim ve irfan sahibi, yaşlı ve hasta kişilere yer veriniz. Bu bir feragat, dolayısıyla tasadduktur. Meclisten izin istemeden kalkmayınız. Her mecliste sohbete başlarken Kur'an'dan bir sure ve dua ile başlamayı, bitirirken de istiğfar ile bitirmeyi itiyad haline getiriniz. Biliniz ki Nebi Aleyhisselam böyle yapardı. Bu, meclisin manevi havasını etkileyecek, unutulan bir sünnet ise ihya edilmiş olacaktır.

135. Bu meyanda insanların ızdıraplarına ortak olunuz. Hastaları ziyaret ve teselli ediniz. İnsanlığımızın, İslamlığımızın ayrılmaz bir parçası olduğunu unutmayınız.

136. Yürek avcısı olunuz. İnsanlar zor zamanlarda yapılan iyilikleri unutmazlar. Böylesi hassas zamanları kollayınız ve gönüllerde kendinize yer ayırınız. Yetimleri, öksüzleri, garipleri, dulları ve kimsesizleri görüp gözetiniz. Unutma-

yınız ki her toplumda bu zümreler İslam'ın doğal müttefikidirler. Ve yine unutmayınız ki içinde yaşadığımız toplumdaki mustaz'afları korumak, inancımızın bize yüklediği bir görevdir.

137. İçinde yaşadığınız toplumda ezilen insanların sözcüsü ve gözcüsü olunuz. Onları diin değişmez değerleriyle motive ediniz. Dertlerini dinleyip sofranızı onlarla paylaşınız. Sürekli toplumun varlıklı kesimlerine hürmet etmek, yoksulla varsıl arasında saygı ve hürmette ayrıcalık yapmak Allah'ın nefret ettiği tavırlardır. Bunu "hizmet", "dâvâ" vs. gibi bahanelerle dahi olsa yapmayınız. Bunu yapmak "Yahudileşmek"tir. Bu iğrenç davranıştan şeytandan kaçar gibi kaçınınız.

Adalet

138. Adil olunuz. Adalet hükmün ve yönetmenin ruhudur. Gerek nefsin, gerek dostun, gerek düşmanın hakkında hüküm verirken şiarınız "adalet" olsun. Adil olma vasfını yitiren emniyet ve güvenilirliğini yitirmiştir. Bunları yitiren ise sadece ismen "mü'min"dir.

139. Adil olmak hikmeti gerektirir. Karşıtı zulümdür. Zulüm bir şeyi yerinden etmektir. Hikmetse bir şeyi yerine koymaktır. İnsanlar adaletsizliği, daha çok sevdiklerine ve kızdıklarına karşı yaparlar. Sevdikleri zaman onun hatalarını görmez, göremez ve tabiatıyla düzeltemezler. Kızdıkları zaman da o kimsenin iyi taraflarını görmezler, göremezler ve dolayısıyla örnek alamazlar. Her ikisi de adaletsizliktir, dengesizliktir. Gözü kör eden bir sevgi ya da nefret, sahibi için onmaz bir felakettir.

140. Kimliği ne olursa olsun mazlumu savun-

mayı hayatınızın en değişmez şiarları arasına yerleştiriniz. Adalet tutkunuz, itidal düsturunuz, hakikat taassubunuz, zulüm düşmanınız, zalim hasmınız olsun.

141. İlle de zalim ve mazlum olmak gibi iki seçenekten birine zorlanmışsanız zalim olmayı değil mazlum olmayı seçiniz. "Bizden" gerekçesiyle zalimi savunup zulmü onaylamayınız, isterse kardeşiniz olsun. "Onlardan" gerekçesiyle zulme duyarsız kalmayınız, isterse düşmanınız olsun.

142. Elinizin altındakilere karşı âdil olunuz. Patronsanız adalet servetinizin emeli, maliksenız adalet mülkününün temeli, aile reisiyseniz adalet ailenizin temeli, imamsanız adalet cemaatinizin temelidir.

143. "Zalimse de malumsa da kardeşinize yardımcı olunuz." Mazluma yardımcı olmak ona yapılan zulme engel olmaktır. Zulmeden kardeşiniz ise ona nasıl yardımcı olursunuz? Elbette onun zulmüne engel olarak. Bu, kardeşlik görevinizdir.

144. Zulme seyirci ve sessiz kalmak Peygamber diliyle "şeytan" olmaktır, hem de "dilsiz şeytan"... Dilsiz şeytan olmaya rıza göstermeyiniz. Unutmayınız ki zaruret halinde İslam haddi aşmadan içki içmeye de, domuz eti yemeye de ruh-

sat vermiştir. Ama zaruret halinde zulme izin vermemiştir. "Devletin bekası için" işkenceyi mazur gösterenler Allah'ın gazabına uğrarlar. Allah bir kutsi hadiste **"Zulmü kendime bile haram ettim"** buyurmaktadır.

Müslüman ve Çevre

145. Kötü çevreden yılandan sakınır gibi sakınınız. Unutmayınız ki kötü çevre, engerek yılanından daha beter zehirler.

146. İnsan hayatı her zaman sakin değildir. Bazen bu denizde fırtınalar kopar. Böylesi durumlarda size, sığınılacak bir liman olacak dostlar edininiz. Öyle dostlar ki, düştüğünüzde kaldıracak, tökezlediğinizde tutacak ve hatta dizleriniz tutmaz olduğunda sırtına alacak...

147. Bireysel saldırıya bireysel savunma yapabilirsiniz. Ancak toplumsal saldırıya karşı bireysel savunma işlemez. Toplumsal savunma yapabilmek için karşı-toplum oluşturmak zorundasınız. Caddelerin, yığınların ruhunuzun üzerindeki olumsuz etkisinden arınmak için, vizesiz, pasaportsuz kendinizi kaldırıp atacağınız gönül okyanusları tedarik ediniz.

148. Müslüman girdiği çevreye uyan değil, girdiği çevreyi inancına uydurandır. Bu anlamda

etken ve etkin insandır. Eğer etken olabiliyorsanız, imanınız iktidarda demektir.

149. Kötülüğü yaşayarak öğrenmeye kalkmayınız. Bu, ölümü denemeye benzer. "Bir kez ölümü deneyeyim, eğer hoşuma gitmezse bir daha ölmem" diyemezsiniz. Günah denenmez. Herkes için kötü olan, sizin için de kötüdür. Kötünün ve iyinin belirlenmesinde Allah'a itimadınız tam olsun. Zaten iman da bu değil midir?

150. Sadece insanî değil tabiî çevrenize de ihtimam gösteriniz. Biliniz ki tabiatla aynı dine mensupsunuz. Onlar şuursuz din kardeşlerinizdir. Bir ağacı keserek **kıyamına**, gereksiz yere zararsız bir hayvanı telef ederek **rükuuna**, bir bardak suyu israf ederek **secdesine** engel olmayınız. Doğal çevre Allah'ın size emanetidir, ona ihanet emeyiniz.

151. Dünyadaki tüm rezervler gerçek bir "rızık"tır. Rızkınızı kesbetmek helal, israf etmek haramdır. Irmak kıyısında abdest alırken dahi suyu israf etmemeyi öğütleyen bir din olan İslam'ın bu hassasiyetinin dünyevi hikmeti tüm nüfusu yaklaşık 80 milyon olan 1400 yıl önceki dünyada bilinemezdi. Bu hikmet günümüzde olanca çıplaklığıyla kendini göstermektedir. Öyle ki parasını ödeyerek dahi olsa, bir İstanbullu'nun israf ettiği bir kova su, bir başka ailenin hakkına tecavüz olabilmekte, dolayısıyla israf'ın haramlığının hikmeti hayatımızda tecelli etmektedir.

152. **İradeli olunuz.** Biliniz ki nefsin, heva ve heveslerinin dizginidir irade. İradesine sahip olamayanlar, heva ve heveslerinin kulu, arzu ve tutkularının esiri olurlar. Tutkularınız bileğinize kelepçe, boynunuza zincir, ayağınıza prangadır.

153. Hiçbir şeyin tiryakisi olmamaya dikkat ediniz.Tüm tiryakilikler ve "koliklikler" birer tutkudur. İradeyi zaafa uğratırlar. Bazı şeyleri kullansanız dahi tiryakisi olmamaya özen gösteriniz. Tiryakilik, kişiyi tiryakisi olduğu şey konusunda irade zaafiyetine götürür. Tutkuya dönüşen her heva kısa zamanda "ilah"laşır. Kur'an'ın **"hevasını tanrı edineni görmedin mi?"** buyurduğu gibi o da tutkusunu tanrı edinir.

154. **Müstereddit ve şüpheci olmayınız.** Hele hele kişinin inandığı değerlerde tereddüt etmesi bir akide zaafıdır. Kötü karar her zaman kararsızlıktan iyidir. Bir iş yapmaya azmetmişsen **"Allah de, gerisini bırak."** Yine Kur'an'ın dediği gibi

"Bir işe azmettinse Allah'a dayan ve yürü." "Allah kuluna yetmez mi?" Hz. Ali'nin dediği gibi; **"sen değil dağlar sallansın"**, sallandı da. Çünkü vahiy gibi dağları toz-duman eden bir ilahî sorumluluk insan olarak senin omuzlarındadır.

155. **"Gevşemeyiniz, üzülmeyiniz. Eğer inanıyorsanız, mutlaka siz üstünsünüz."** Eğer doğru olduğundan eminseniz "bismillah" deyip yürüyünüz. Arkanızdan kimlerin gelip-gelmediği önemli değil. Hz. İbn Mes'ud'un dediği gibi **"cemaat, hak üzere olandır, isterse bir kişi olsun."**

156. Ahde vefa gösteriniz. Kaça mâlolursa olsun verdiğiniz sözü bozmayınız, bozacağınız sözü vermeyiniz. Ashabına karşı çok şefkatli olan Nebi'nin tavırlarını hatırlayınız. Hudeybiye'yi ve Ebu Cendel'i hatırlayınız. O, kendi aleyhine de olsa anlaşma maddelerinden birini teşkil eden bir ahdi orada uygulamış, içi kanaya kanaya sözünü yerine getirmişti. Oysaki o söz, bir müşriğe verilmişti. Kur'an'da mü'minlerin özellikleri anılırken Rabbimiz **"onlar ki emanetlerine ve sözlerine riayet ederler"** buyurmaktadır.

157. **İnsaflı olunuz,** zira **"insaf dinin yarısıdır."** Unutmayınız ki insaflı olmayana insaflı olunmaz, merhamet etmeyene de merhamet olunmaz. İnsafı elden bırakanlar, mazlumken zalim

konumuna düşebilirler. Nebi'nin tavsiyesi gereği "Allah'ın ahlakıyla ahlaklanmak" istiyorsak, Rahman ve Rahim sıfatları bizde de tecelli etmeli.

158. Kızdığınız zaman kendinize hakim olunuz. Allah Rasulü'nün buyurduğu gibi: **"hasmını yenen pehlivan, kızdığı zaman nefsine hakim olandır."** Gazap ve sinir bastığı zaman bu iki ateşi abdest ve namazla söndürünüz. Unutmayınız ki gazapda Allah'ın derecesine ulaşamazsınız, o halde Allah'ı kızdırmaktan korkunuz. Onunla her alanda olduğu gibi gazap konusunda da ayaklaşılamayacağını aklınızdan çıkarmayınız.

159. Bir mü'minin size karşı yaptığı hatayı küçük, sizin başkalarına karşı yaptığınız hatayı büyük görünüz. Başkalarının size yaptığı iyiliği büyük, sizin başkalarına yaptığınız iyiliği küçük görünüz. Bu meziyettir. Şeytanın dürbünü vardır. Kardeşiniz size karşı bir hata yaparsa ya da siz başkalarına ikram yaparsanız, şeytan dürbününün büyülten tarafını gözünüze dayar. Yok eğer kardeşiniz size bir iyilik yapmış ya da siz ona karşı bir hata yapmışsanız, bu kez şeytan dürbünü ters çevirip küçülten tarafını gözünüze dayar ki senin karşı tarafa yaptığın hatayı ya da karşı tarafın sana yaptığı ikramı küçük göstersin.

160. Şeytanın dürbününü aradan kaldırınız. Olaylara en azından çıplak gözle bakmayı deneyiniz. O zaman vardığınız sonuçların ve hükümlerin abartılı olduğunu hayretle göreceksiniz.

161. Faal olunuz. Uyuşuk ve pısırık olmayınız. İyi biliniz ki tarihi, kalabalıklar değil, her toplumun içinden çıkan faal ve çalışkan insanlar yazmaktadır. Siz de insanlık tarihi içerisindeki rolünüzü Yaratıcınızın sizin için yazdığı senaryoya uygun olarak oynayınız.

162. Edilgen değil etken olunuz. İslami olmayan ortamlarda etken olamıyorsanız hiç olmazsa yalıtkan olunuz. Unutmayınız ki Müslüman, içine girdiği ortama uyan değil, ortamı kendi inancına uydurandır.

163. Allah için bir hizmet verileceği zaman ilk atılan gönüllü siz olunuz. Ancak ödül dağıtılacağı zaman, hediye verileceği zaman ilk atılan siz olmayınız. Rableri için çalışanlar, O'nun katında en güzel ödül ile ödüllendirileceklerinden emin olmalıdırlar.

164. Niteliksiz ve sıradan olmayınız. Kalifiye ve mütehassıs olunuz. Alanınızda ikinciliğe razı olmayınız. Hep arayan biri değil 'aranan' biri olunuz. İhtisasa hürmet ediniz ki başkaları da sizin ihtisasınıza hürmet etsin. İhtisasa hürmet İslami bir şiardır.

165. Yaptığınız işin en iyisini biliniz ve iyisini yapınız. Müslüman kimliğiniz işinize, eşinize, aşınıza özetle herşeyinize yansımalıdır. Herkesin hobisi, özel zevki olabilir. Herkes ayrı bir şeyden

hazzedebilir. Ancak mü'minin hobisi, özel zevki, **insana hizmet** olmalıdır.

166. Hiçbir alanda ikinciliğe razı olmayınız. Müslümana yakışan meşru her alanda birinci olmaktır. Mesleğinizi öyle iyi icra ediniz ki, inancınızın düşmanları dahi "galiba bu mesleği iyi icra edebilmek için onun gibi inanmam gerek" desin.

167. İnancınıza küfredilen, dalga geçilen yerlerde durmayınız. Allah'ın kitabında belirttiği gibi o meclisi protesto ediniz. Siz de başkalarının inancına küfretmeyiniz. İnsanlar ya dinde kardeşiniz, ya insanlıkta eşinizdir. Dinde kardeşiniz olanla akide ve insaniyet gibi iki bağınız, olmayanla yalnızca insaniyet bağınız vardır. Bu bağlar muhteremdir. Bunların ihtiramına riayet ediniz. Akidenizin düşmanları dahi sizin insaniyetinize laf atamasın ve takdir etmek zorunda kalsın.

168. İnsan olmak ayıp değildir; melek olmaya çalışmayınız. Aslolan hata yapmamak değil, hatada ısrar etmemektir. Hatayı itiraf erdemdir. Hiç bir hata, hatayı savunmaktan daha büyük olamaz. Şeytanı şeytan eden hatası değil, hatasını savunmasıydı.

169. Kötü alışkanlıklardan, sizi hafif düşürecek, imanınızın vakarını zedeleyecek sulu davranışlardan uzak durunuz. Müslüman toplumda saygı uyandıran insandır.

Asabiyet

170. Asabiyet dahlinizin bulunmadığı bir özelliğe dayanarak üstünlük iddia etmektir. Irk asabiyetine ırkçılık, ulus asabiyetine milliyetçilik, kabile asabiyetine kabilecilik, devlet asabiyetine devletçilik, toprak asabiyetine toprakçılık denilir. Bunlar ne övünülecek, ne yerinilecek şeylerdir. Bir vatanda dünyaya gelmeyi, bir dili konuşmayı, bir ırka, bir kabileye, bir soya mensup olmayı kişinin kendisi seçmez. Kişinin seçiminde söz hakkı olmayan bir şeyle övünmesi ise ahmaklıktır.

171. Efendimiz Aleyhisselam **"Kim asabiyete çağırırsa, o bizden değildir"** buyurmaktadır. Taassup gözü kör, kulağı sağır, düşünceyi felç, imanı tahrif eder.

172. **Meşru olmayan taassup adaletin düşmanıdır. Mutaassıp, âdil ve mutedil olamaz. Çünkü taassubun kendisi bir aşırılıktır, zulümdür.**

173. Allah ve Rasulü dışındaki herhangi bir kimseye meşru sınırlar içerisinde itaat ve bağlılık elbette taassup olarak adlandırılamaz. Ancak bu bağlılık "akıllı itaat" değil de "körü körüne itaat" ise, o zaman taassup kapısı açılmış demektir. Öndekinin ayağı kayıp yere düşse, onun ardındaki körü körüne itaat edenler, secdeye kapandı diyerek kendilerini kaldırıp yere atarlar. Halbuki onlara düşen "düşme"yi "secde etme" olarak yorumlamak değil, düşeni tutup kaldırmaktır.

174. Taassuptan kaçınma adına İtikadi hünsa olmayınız. Dini hissiyatı hem özünüzde, hem toplumunuzda diri tutmaya çaba gösteriniz. "İman ettim" demek "mutlu oldum" demektir. Çünkü İslam mutluluğun öbür adıdır. Onun tüm kuralları insanın ebedi saadetini temin içindir. O halde bu mutluluğu yaygınlaştırınız. İslam'ın sınırlarını çiğnemeyi, insanın mutluluğuna doğrulan bir tecavüz biliniz. Bu tecavüzü önlemek, insanı sevmek, onun mutlu olmasını yürekten istemek demektir. Bu nedenle Allah'ın emir ve nehiylerinin şahsınızda, toplumunuzda yaygınlaşmasına ve ikamesine çalışınız.

175. Yobazlıkla dindarlığı birbirine karıştırmayınız. Allah'ın hudutlarının çiğnenmesine göz yummayınız. Bu bir iman zaafıdır ki sonu nifaka çıkar. Küfrün ekmeğine yağ sürecek hiçbir şey yapmayınız ki insanın mutluluğuna bir darbe de siz vurmuş olursunuz.

176. Hakkı haykıranları küçümseyici ve horlayıcı tavırlara girmeyiniz. Zor zamanlarda hakkı haykıran Allah erlerini "hızlılık" ve "aşırılık"la suçlamak çok ucuz ve iğrenç bir savunma yöntemidir. Elbet bu yolda, yürüyenlere göre koşanlar, oturanlara göre yürüyenler 'hızlı' olarak adlandırılacaktır. Koşanları "hızlı" ya da "aşırı" olmakla suçlamak, yatanların ya da oturanların kendi suçlarına kılıf bulmak için icad ettikleri bir ucuz savunma yöntemidir.

177. **Tek taassubunuz olsun: Hakikat.** Nefsinizin hoşuna gitmese de haktan, haklıdan ve hakikatten yana olunuz. Eğer hakkı desteklemekle birileri size düşman olacaksa varsın olsun. Unutmayınız ki insanlık tarihi haktan yana olanlarla, batıldan yana olanların birbirlerine dost olduğuna birkez bile şahid olmamıştır. Hakla batılı aynı bünyede barındırmak istemenin dini literatürdeki adı "şirk"tir, bunu iyi biliniz.

178. Hakkı savunmanın, haklıdan yana olmanın bir bedeli olduğunu, hiçbir zaman aklınızdan çıkarmayınız. Batılı savunmanın bile bir bedeli varken hakkı savunmanın bir bedeli olmasın mı? Hiç bir hakikat yoktur ki onu savunmak savunana külfet getirmesin. Eğer hakkı savunuyorsanız tarih boyunca olduğu gibi bunun bir bedeli olduğunu, yeri gelince bu bedeli ödemekten geri durmamanız gerektiğini unutmayınız.

İnfak

179. **İnfak ediniz.** Kur'an, iman ve namaz'dan sonra üçüncü olarak infakı sayar. Allah insanları mallarıyla ve canlarıyla sınamaktadır. Mal sınavını geçemeyenler, can sınavına girmeye hak kazanamayacaklardır. Tıpkı Kabil gibi. O, mal sınavını veremedi ve kaybetti. Habil ise mal sınavını verince can sınavına girdi ve onu da kazanarak "şehadetname"sini aldı.

180. İnfak Kur'an'da **Allah için vermenin** genel adıdır. İnfakın farz olanına zekat, nafile olanına tasadduk denilir.

181. Verebildiğiniz şey sizindir. Çünkü insan ancak sahibi olduğu şeyi verebilir. Eğer veremiyorsan sen malın değil, mal senin sahibindir. İslam'ın hakim olduğu toplumda mü'minler kırkta bir zekat vermekle yetinebilirler. Ancak İslam'ın mahkum olduğu toplumlarda bir varlıklı Müslüman sadece kırkta bir zekatını vermekle yetinme-

melidir. Sahabe kırkta bir zekata **"Zekatu'l-Bahil: cimrinin zekatı"** derlermiş. İslam'ın tüm yükünü mü'minlerin omuzladığı böylesi zor zamanlarda mü'minler içerisinden Asr-ı Saadet insanı gibi beşte bir, hatta Ka'b b. Malik ve diğer bazı sahabiler gibi ikide bir verebilenler çoğalmalıdır.

182. İnfak edince azalacağını zannetmeyiniz. Allah için verdiğinin şuurunda olan, Allah'ın karşılığını kat kat vereceğini de bilir.

183. Kur'an'da iman ve namazdan sonra infak zikredilir. Kur'an infaktan o kadar çok söz eder ki, "vahiy insana Allah yoluna vermeyi öğretmek için gelmiştir" dense yeridir. İnfak, kişinin Allah'ı kazancına ortak etmesidir. Geliri artırmanın en kesin ve akıllı yolu Allah yolunda harcamaktır. Allah yolunda harcamak, eksiltmek değil çoğaltmaktır; deneyebilirsiniz.

184. Bollukta da veriniz darlıkta da. Hatta, işini bilenler, asıl muhtaç oldukları zaman infak ederler. Vermek için zengin olmayı bekleyenler hiç veremeyecekler demektir. Yokluk sırasında veremeyenler varlıkta hiç veremezler. Hem, vermenin artırdığına inananlar en muhtaç oldukları zamanda verirler. Bilir ve inanırlar ki verdikleri kendilerine kat kat iade edilecektir.

Denge

185. Denge, yaratılışın sırrıdır. Denge, mahlukatın tâbî olduğu en büyük kanundur. Denge, sünnetullahtır. Kâinât ilâhi bir denge üzerinde hareket etmektedir.

186. Duygu, düşünce ve eylem dengesini bozmayınız. Dengesizliğin kozmik karşılığı kıyamettir. Ferdi dengesizlik ferdin kıyametini, sosyal dengesizlik toplumun kıyametini getirir.

187. Hepiniz Müslüman olarak Allah'ın "Selam" isminin bir tecellisi olarak yaradılışın kanunu kıldığı dengeyi korumakla görevlisiniz. Tarih, dengeyi bozanlarla dengeyi korumak isteyenler arasındaki ölümsüz mücadelenin adıdır. Peygamberler, İlahi dengeyi tavır ve davranışlarıyla sembolleştiren ideal örneklerdir. Kitaplar, denge öğretisinin İlahi metinleridir.

188. Evrensel olanla bölgesel olan arasındaki

hassas dengeyi koruyunuz. Bölgenizde olup bitenlerle ilgilendiğiniz gibi üzerinde yaşadığınız ve size emanet edilen dünyada neler olup bittiğiyle de ilgileniniz.

189. Aynen bunun gibi güncel olanla olmayan arasındaki dengeyi de koruyunuz. Günlük hadiseleri yorumlarken güncelin etkisinde kalarak değil, o hadiselerle, zamanın ve zeminin değişmesiyle değişmeyen sosyal, siyasal ve evrensel kanunlar arasındaki ilişkiyi bularak sonuca gidiniz. Bunun için de iki şeyi çok iyi biliniz: I) **Özel ve genel tarihinizi,** II) **Sünnetullah dediğimiz evrensel yasaları.**

190. Ne kadar varlıklı olursanız olunuz yine de bir meslek ve zenaatiniz olsun. Hele memursanız bunu boynunuza bir borç biliniz. Ve yine biliniz ki "cici efendiler" sizi birgün yarı yolda bırakabilirler. İşte o zaman rızık korkusuna, ekmek kaygusuna düşmezsiniz.

191. İslami olmayan bir sistemde memur olacaksanız bile sistemin değil İslam'ın oradaki memuru olunuz. Memuru olduğunuz kapı sizin orada bulunmanızda bir maslahat görmezse "eyvallah" demeye hazır olunuz. Kâr-zarar hesabını çok dakik yapınız.

192. Aldığınız sürece kalınız, vermeye başladığınızda terkediniz. Oraları "rızkın dar kapısı" kabul ediniz. Verdiğiniz taviz, aldığınız maaşı kat kat katlıyorsa siz zarar ediyorsunuz demektir.

193. İslami olmayan ortamlarda diken üstünde oturur gibi oturunuz. Akidenizle çatışan bir göre-

ve ucunda hazine olsa iltifat etmeyiniz. Unutmayınız ki imanı vererek yapacağınız bir alışverişten mutlak iflas ile çıkarsınız.

194. Üzerinize aldığınız bir görevi mü'minin şanına yaraşır bir biçimde yerine getiriniz. Değil dostlarınızı düşmanlarınızı dahi kendinize gıbta ettiriniz. İşinizi ciddiye alınız. Unutmayınız ki işini ciddiye almayanı kimse ciddiye almaz.

195. Yaptığınız işin hakkını veriniz. Şahsi menfaatiniz için inancınıza laf getirmeyiniz. İzzetini ilk savunacağınız ve koruyacağınız şey nefsiniz değil dininiz olmalıdır. Töhmet makamında bulunmayınız. Bazı şeyler 'liaynihi' yasak olmamakla birlikte töhmete vesile olacağı için 'ligayrihi' yasak olurlar. Bazı şeyler de vardır ki eskilerin deyimiyle "şuyuu vukuundan beter"dir. Yani duyulması o şeyin gerçekleşmesinden daha kötü sonuçlara yol açar. Böylesi bir duruma düşmekten sakınınız.

196. Hayatını dağdağası altında imanınızı ezdirmeyiniz. Gündelik sorunların eline imanınızı vermeyiniz. Aksine gündelik sorunlarınızı imanınızın eline veriniz, korun üstündeki kar gibi eridiğini göreceksiniz.

197. Hayatın elemleri ve çilelerine karşı dayanıklı olunuz. Unutmayınız ki "irade/hilafet" emanetini dağlar, yerler ve gökler reddederek insan

kabul etmiştir. O halde "sen değil dağlar sallansın."

198. Bir Arap kelam-ı kibarında: "Men amene bi'l-Kader/ Emine mine'l-keder: Kadere iman eden/ Kederden emin olur" denilir. Kadere iman etmek demek, tesadüfü inkar etmek demektir. Kader ölçüdür, İlahi ölçü. Bu ölçünün dışında hiçbir şey gerçekleşmez. Bu inanç düdüklü tencerenin düdüğüne benzer. İçi alev alev kaynasa da patlamaz. İşte mü'minin farkı buradadır.

199. Hayatın acıları karşısında pes etmeyiniz. İyi biliniz ki **hiç bir acı sonsuz değildir.** Çektiğiniz ıstıraptan kaburga kemiklerinizin erir gibi olduğunu görseniz bile Hak dostunun şu manzumede ifadesini bulan tavrını sergileyiniz:

"Kara gün kararıp kalmaz
Dayan Allah de Allah de
Hangi akşam sabah olmaz
İnan, Allah de Allah de"

200. Hayatın acılarından ders çıkarmaya bakınız. İnsanları sevinçler değil kederler eğitir. İnsanın başına gelen hadiseler birer "İlahi mesaj", birer "ayet"tir. Onları doğru okumaya çalışınız. "Allah bu olay içerisinde bana hangi mesajı iletti?" diye sorunuz kendi kendinize. Unutmayınız ki acı ilaç içmeden tatlı şifa bulunmaz.

201. Izdırap, kömürü elmas eder. Hayatta hiç sıkıntı çekmeyen insan, firavunun sünnetine tabidir. Keçe dövüldükçe sertleşir, samur kürk kamçı yedikçe güzelleşir. Başına hiçbir sıkıntı gelmeyen mü'min Allah'ın kendisini unuttuğundan korkmalıdır.

202. Verdiğiniz sözden caymayınız, cayacağınız sözü vermeyiniz. İyi biliniz ki **"el-Va'du ke'd-deyn: Vaad, borç gibidir."** Vaadinden cayan, borcunu ödemeyen gibidir. Bu **nifak** alametidir. Zaten münafık da **emin** olma vasfını kaybeden insan değil midir?

203. Randevularınıza ihtimam gösteriniz. Randevuya geç gelmek, saat verilmiş bir buluşmayı ve toplantıyı geciktirmek çağın insanının tabiatı halini almıştır. Sözünde duranların zarara uğradığı bir eyleme **zulüm** karışmış demektir. Bu hastalığın insanlar arasında meleke halini alması 'sadakat'in değil 'yalan'ın teşvik görmesi anlamına gelir.

204. **Vakit hayattır.** Zamana kıyan kendisine kıyar. Kendi vaktinizi öldürmeye bile hakkınız yokken başkasının vaktinin katili olmaya nasıl hakkınız olabilir? Vakit, ibadetlerin imamesi olan namazın şartlarından biridir. Her namaz vakti

Alah'ın verdiği bir **randevudur**. Bununla Rabbimiz bize **zaman şuuru** kazandırmaktadır. Zaman şuuru, zamanın farkında olmak, onun değerini bilmek ve israf etmemek, onu yerli yerinde kullanmaktır. Zaman, insana verilen en kıymetli "**rızık**"tır. Her rızık gibi **mahduttur ve hesabı sorulacaktır**.

205. Saat kullanınız. Saati kolunuzda bir süs gibi değil size yaşadığınızı duyumsatan, öleceğinizi hatırlatan, her saniye kapınızı çalan bir **zaman habercisi** gibi kullanınız. Günlük planınızı yaparken dakikalarla konuşunuz. Gerçekte gece ve gündüzün birbiri ardınca gelişinin, ayın geçirdiği evrelerin, yılın mevsimlerinin insana vermek istediği şuur "zaman şuuru"dur. Her **gün**, insana ölüp yeniden dirileceğini haber verir. Her doğan yeni ay, insana ölüp dirileceğini haber verir. Yazı ve kışı, bahar ve güzüyle her yıl insana hayatın da mevsimleri olduğunu haber verir. Bunlar zaman üzerine yazılmış kevni ayetlerdir.

206. Bir de Kur'anî ayetler var: **"vel'asr: zamana yemin olsun", "velleyl: geceye yemin olsun ...", "vennehar: gündüze yemin olsun", "vedduha: kuşluğa yemin olsun ", "velfecr: fecre yemin olsun...", "veşşefak: şafağa yemin olsun...", "vessubh: sabaha yemin olsun..."** Bütün bu ilahi yeminler en büyük nimetlerden biri olan **zamana** çekilen dikkattir. Allah'ın bunca dik-

kat çektiği şeyi önemsememek ise gafletin ta kendisidir.

207. Bir görevi yapmaya "zaman bulamadım" mazeretini ileri sürenlerin ilk dikkat edecekleri nokta zamanı israf edip etmedikleridir. İsraf edilen herşey gibi zaman da israf ediliyorsa bereketi kaldırılır. Birşeyden ki bereket kaldırılmışsa, bir saatlik işi bir günde yapar, adınızı da **çalışkan** koyarsınız. Aslında ziyandasınız da farkında değilsinizdir. Dahası zamanınızın bereketi alınmıştır. Biliyorsunuz her nimet "şükredildiğinde artırılır". Allah'ın iki ismidir **"Gâbıd: daraltan" ve "Bâsıt : genişleten"**. Zamanınızı da daraltır ve genişletir.

208. Zamanın hakkını veren insanların küçücük bir ömre kocaman şeyler sığdırdığını hayretle görürsünüz. Bunun sırrı işte burada yatmaktadır.

209. Batı medeniyeti **"akşamcıdır"**. İnsanları gece yarısı yatırıp kuşluk vakti kaldırır. İslam medeniyeti ise **"sabahçıdır"**, **seher medeniyetidir.**

210. Müslüman güneşi üzerine doğdurmaz, aksine güneşin üzerine kendisi doğar. Bilir ki **"güneşi üzerine doğduranın o günü ölmüştür."** Bu ölüş, zamanın bereketinin alınması anlamındadır. Gecenin koynuna kabre girer gibi girer. Gecesi güzel olanın gündüzü de güzel olacaktır. Gündüzle gece, dünya ile ahiretin 24 saat içerisindeki tecellisidir.

211. Nasıl ki zamanın hakkını vermeyen **zaman yetmezliğiyle** cezalandırılırsa, insanın hakkına riayet etmeyen de dünyada **insansızlıkla**, ukbada ateşle cezalandırılır. Kul hakkına riayet aynı zamanda insan emeğine saygıdır. Sadece başkalarının sahip olduğu mala tecavüz değil başkalarının zamanına, kişiliğine, şeref ve haysiyetine, soluyup kokladığı havaya tecavüz de kul hakkını ihlaldir. Örneğin kapalı mekanda içilen sigara, içine girdiğiniz topluluğu rahatsız eden kötü bir koku da kul hakkına tecavüzdür.

212. Kul-hakkını korumak gibi, hayvan, doğa, bitki ve hatta eşya hakkını korumak da mü'minliğin şiarındandır. Hz. Nebi **"yoldaki bir engeli kaldırmayı"** dahi imanın bir birimi saymış, kurbanlık hayvanlara belli bir yaş standardı getirerek hayvanların dahi **hayat hakkını** muhafaza etmiştir.

213. **Hak** kavramı bir mü'min için çok şey ifa-

de eder. Yetim, öksüz, dul, fakir, komşu, akraba, arkadaş hakkı, yenilmiş ekmek, içilmiş su hakkı olduğu gibi, sevginin ve nefretin, dostluğun ve düşmanlığın da birer hakkı vardır. Sahibi olduğun canın, sıhhatin, gözün, kulağın, dilin, dudağın da hakkı vardır.

214. Aynen bunun gibi, her mesleğin ve işin de birer hakkı vardır. Bir demirci işlediği demire hakkını, bir tabib muayenenin hakkını, bir alim ilminin hakkını, bir yazar kaleminin hakkını, bir çizer sanatının hakkını vermelidir. Tabi her Müslüman imanının, İslamının ve namazının hakkını vermek zorundadır. Tıpkı kazandığı paranın hakkını vermek zorunda olduğu gibi.

215. Paranın hakkı meşru yoldan kazanılıp meşru yere harcanmaktır.

216. Para ve kadınla sınanmak sınavların en çetinidir. Şehvet/dünyaya düşkünlük çağdaş insanın yumuşak karnıdır. Cihad meydanlarında sırtı yere gelmeyen nice yiğitler, paraya yenik düşmüşlerdir. Yokluk sınavında takdir alan birçok arkadaşımız, varlık sınavında sınıfta kalmışlardır. Çünkü varlığa sabretmek yokluğa sabretmekten daha zordur. Yokluğa sabretmek her kişi, varlığa sabretmek er kişi kârıdır.

217. Parasal ilişkiler, çağdaş beşeri münasebetlerin baraj dersidir. Bu dersten kalanlar diğer tüm derslerden geçseler de beşeri münasebetler açısından sınıfta kalmış sayılırlar. Çoğu zaman parasal ilişkiler insanların gerçek ayarını ortaya çıkaran mihenk taşı olmaktadır.

218. İhlas ve imanından, bilgi ve şuurundan emin olduğunuz birçok insanın para karşısında çözülüverdiğini hayret ve esefle müşahede edi-

yorsunuz. O zaman anlıyorsunuz ki karşınızdakinin Müslümanlığı hayati Müslümanlık değil, kitabi (teorik) Müslümanlık. Teori konuşulurken keklik gibi seken bu Müslümanın iş pratiğe gelince 'felçli' olduğunu farkediyorsunuz. Onun için İslami ilişkilere girdiğiniz herkesle insani ilişkilere girmekten çekiniyorsunuz. Oysa bu iki alan bir sayfanın iki yüzü gibi birbirinden kesinlikle ayrılmaması gereken alanlardır. **İslami olanla insani olan** birbirinden ayrılmışsa, orada İslamlık da insanlık da yarım kalmış demektir.

219. Alışverişlerinizde dürüst olunuz. Satan taraf iseniz alanı aldığına pişman etmeyiniz. Biliniz ki **insaf** dinin yarısıdır. Alan taraf iseniz önce iyice araştırıp aldanmamaya gayret ediniz.

220. Mümkün olduğunca borçlanmayınız. Çünkü borç, Nebi diliyle **"gece dert, gündüz zillettir."** Borcuna sadık olmayanlar, Peygamber lisanında şiddetle yerilmişlerdir: **"Alacaklısını ayağına getirene Allah lanet etsin."**

221. Bir mü'minin, borcunu geciktirip alacaklısının hakkını enflasyonla eritmesi zulümdür. Tefeciliğin tersinden yapılmasıdır. Oysa ki Kur'an faiz'i yasakladığı ayette faiz alıp zulmetmek kadar enflasyonla alacaklısının hakkını gasbetmeyi de yasaklamıştır: **"ne zulmederler ne de zulmolunurlar"**

222. Kapitalizmin son icadı **taksit tuzağına** düşmeyiniz. İnsanları taksit taksit yaşamaya ve taksit taksit ölmeye mahkum eden bu tuzak, son tahlilde alıcının ve satıcının değil 'sistemin' lehine işlemektedir. Gücünüzün yetmediği bir malı ya tasarruflarınızla, ya da yakın dost ve çevre arasında oluşturduğunuz küçük **karzı hasen sandığıyla** dönüşümlü olarak ama mutlaka peşin fiyatına spot piyasadan almaya gayret ediniz.

223. Para, çağdaş dünyada bir mübadele aracı olduğu kadar bir **savaş aracıdır** da. Savaşların nükleer ya da konvansiyonel silahlarla değil, ekonomi silahıyla yapıldığı bir çağda yaşıyoruz. Silahların deviremediği rejimleri ekonomik yaptırımlar devirmekte, halklar hükümetlerin, hükümetlerse ekonomi devlerinin uşağı durumuna düşürülmektedir. Bu nedenle Müslüman harcadığı her kuruşun kime gittiğini iyi bilmek, kendisine bir kurşun olarak geri dönmeyeceğinden emin olmak zorundadır. Mal ve satıcı tercihi yaparken mutlaka inancını gözönünde bulunduracak, inancına düşman olanların ürettikleri malları mecbur kalmadıkça almamaya özen göstererek, kendi kalesine gol atmayacaktır.

224. Müslüman üreticilere ve satıcılara düşen Müslüman 'tüketicileri' kollamak, en azından onları camia dışından alış-veriş yapmak zorunda bırakmamaktır. Aynı titizlik, artık asli ihtiyaç hali-

ne gelmiş malların üretiminin Müslüman müteşebbislerce yapılması konusunda da gösterilmeli, Müslüman sermayedarlar kendi camialarının ihtiyaç duyduğu tüketim mamullerini kalite ve fiyatta onlarla rekabet edebilecek düzeyde üretmenin yollarını bulmalıdırlar.

225. Tüketim toplumuna angaje olmaktan şiddetle kaçınınız. Medyanın size sunduğu malların gerçekten ihtiyaç olup olmadığını çok iyi hesap ediniz. Mü'min kendisine yönelik bir savaşın silahı konumunda olan albenili reklamların büyüsünü bozacak ve alımlı ambalajın altında sırıtan aldatmacayı görecek kadar basiret ve feraset sahibi olmalıdır.

226. Tüketim tuzağına düşmek Müslümanları bekleyen en büyük tehlikedir. Modanın İslamisi, defilenin İslamisi olduğu gün, İslami değerlerin yozlaştırıldığına hükmedebilirsiniz.

227. Putu para olan çağdaş bir şirktir kapitalizm. Kapitalizm küresel köleleştirmenin öbür adıdır. Bu şirk dininin putuna kurban olmak istemiyorsanız, tüketimden uzak kalmaya gayret gösteriniz.

228. Hayatınızın dünyevileştirilmesine izin vermeyiniz. Allah Rasulü bu ümmetin felaketinin dünya sevgisinden olacağını ifade etmiştir. Çağdaş istikbarın en büyük kaygısı da dünya sistemi-

ne entegre olmayan, yani yeterince dünyevileşmeden dünyayı elde etmeye çalışan **sistem harici** tiplerdir. Bu şahsiyet dünyalıkla satın alınamaz. Dünya-ukba dengesini, her iki kefenin de hakkını vererek kurmuştur. Çağdaş dünyanın parasal değerleriyle satın alınamayan böylesi bir şahsiyet İslam'ın hülyası, küfrün korkulu rüyasıdır.

229. Haram yemeyiniz. Yediklerinizle davranışlarınız arasında doğrudan ve dolaylı bağlar vardır. Kan durdurmaz. Kanınızı ve sütünüzü bozmayınız. Şüpheli şeylerden kaçınınız. Bu takvadır. **"Sakınınız ki korunasınız."** Sakınmayanlar korunmayacaklardır.

230. Müslümanın hayatında kumarın hiç bir çeşidine yer yoktur. Adı ne olursa olsun, Müslüman şahsiyet haksız kazancın her türüne karşı olmayı bir şiar haline getirmelidir. Müslüman **faiz, kumar** gibi haksız kazanç kalemlerini sadece maddi olanla sınırlamaz. Manevi, duygusal ve düşünsel tüm haksız kazanımları da aynı kefede değerlendirmelidir. Örneğin hak edilmemiş bir sevgi **duygu faizi** olduğu gibi, plansız ve programsız bir biçimde insanları 'harekete geçirmek' de insan üzerine oynanan **manevi bir kumar** addedilmelidir.

231. Faiz ve enflasyon, çağdaş istikbarın mazlumların cebindeki hortumudur. Enflasyon ve faiz birbirini azdıran iki ekonomik şeytandır ki bunlar

hep 'hizbüşşeytan' adına çalışır. Her mü'min rızkına uzanan bu iki ele şeriatın cezasını vererek bunları kökünden kesmelidir. Bunu yaparken saflığa kurban gidip kesinlikle enflasyon yüzünden zarara uğramamalıdır. Kur'an'da, haksızlığa uğramak da haksız yerden kazanmak gibi yerilmiştir.

232. Eskilerin "âdâb-ı muaşeret" dediği görgü kuralları sizin hangi kültürün mensubu olduğunuzu ele veren "**kültür kodları**"dır. Yürümenizden oturmanıza, konuşmanızdan susmanıza, su içmenizden yemek yemenize, gülmenizden ağlamanıza varana dek size özgü, size ait olana riayet etmek adab-ı muaşeret cümlesindendir. Bizim görgümüzün kaynağı da dinimizin, bilgimizin ve hukukumuzun kaynağı olan vahiy ve onun ete-kemiğe bürünmesi olan "**sünnet**"tir.

233. Bizi takip edenler hangi kültüre mensup olduğumuzu, kimin terbiyesine uyduğumuzu, kime özendiğimizi, kimi örnek aldığımızı işte bu gündelik davranışlara bakarak çıkarır. Bu anlamda suyu üç seferde içmeyi, elbiseyi sağdan giymeyi, bir mekana giriş çıkışlarda "âdâba" riayet etmeyi, yeme içmede öteden beri bilinen Nebevi kurallara uymayı **"sünnet-bid'at"** açısından daha

çok **kültür kodları** açısından ele almak daha açıklayıcı olacaktır.

234. Biz bilmekteyiz ki, İslam kültüründen uzakta oluşumuz, farkında olmadan traş biçiminden giysi modellerine, tepki stilinden, **"pardon", "mersi", "baybay", "öptüm", "kendine iyi bak", "bravo"** gibi hangi kültürün kodu olduğunu ilk bakışta ele veren sözcüklere varana dek hayatımıza girmekte ve bizi ait olmadığımız ithal ve aykırı bir kültürün ahmak müşterisi konumuna getirmektedir.

235. Ait olduğumuz kültürde buluşurken ve ayrılırken kullandığımız **"Selamün aleyküm"**, heyecanımızı ifadede kullandığımız **"Allah Allah!.."**, **"SübhanAllah!.."**, **"Allahuekber!..."**, beğenimizi ifadede kullandığımız **"MaşaAllah."**, temennilerimizde kullandığımız **"inşaAllah!.."**, **"biiznillah"**, her işe başlarken kullandığımız **"bismillah!.."** , hüzün ve sıkıntımızı ifadede kullandığımız **"Lahavle vela kuvvete illa billah"**, teskin ve taziye için kullandığımız **"İnnallahe meassabirin"**, **"inna lillahi ve inna ileyhi raciun"** gibi sözcük ve cümleler hep **ait olduğumuz kültürün temel kodlarıdır** ve bazıları üzerinde Kur'an'da hassasiyetle durulmuştur.

236. Bu kodların yaygınlaşmasını sağlamak, kültürler savaşından galip çıkmanın vazgeçilmez gereklerinden biridir.

237. Örfünüz "maruf" olsun. Unutmayınız ki maruf olmayan örf, örf değil Kur'an'ın reddettiği "atalar yolu"dur. Atalara sadık kalmak onların ocağından külü değil ateşi almaktır. Ataların ocağında olmuş olması, geçmişin külünü geleceğe taşımanın meşru gerekçesi olamaz. Kül küldür. Geleceğe taşıyacağınız ateş kimin ocağında olursa olsun o sizindir, taşıyınız.

Şefkat

238. İnsanlara şefkat ve merhamette güneş gibi olunuz. Işığınızdan fasıklar dahi yararlansın. Unutmayınız ki ruhlarında şefkat taşımayanlar "nasipsiz" insanlardır. Ancak acınılası insanlar acıyacak yerlerini yok ederler.

239. Ağlamayan gözden, sızlamayan özden, kızarmayan yüzden Allah'a sığınınız. Çok yer karından, çok konuşur dilden, çok uyur gözden Allah'a sığınınız. Aklı iptal eden kalpten, imanın önüne geçen akıldan, düşünceyi hadım eden duygudan, duyguyu yok sayan düşünceden, faydasız bilgiden, ahmağın dostluğundan, cahilin önderliğinden, zalimin liderliğinden Allah'a sığınınız.

240. Ölmek yaşamanın öbür yüzüdür. Ölümünü sürekli koynunda taşımayan hayatın hakkını veremez. **Ölmeden evvel ölmeye** çalışınız. Bir de **öldükten sonra yaşamanın** sırrını bulunuz. Ölümü ancak bu iki şekilde öldürebilirsiniz. Ölümün korkusu ölmenin kendisinden çok daha beterdir. Ölümü bu iki şekilden biriyle öldüren **bir gün ölür**, ölümden korkup kaçmaya çalışan ise **her gün ölür.**

241. Tevhidi zedeleyecek davranışlardan uzak durmak şartıyla kabirleri ziyaret ediniz. Çocuklarınızın da elinden tutup bazen size en yakın kabristana gezintiye çıkınız. Çocuğun küçük ve masum dünyasına "gül yüzlü güzel ölümü" sokunuz. Çağdaş insanın gözünü en çok yıldıran "ölüm" gerçeğidir. Bu gerçekle ne zaman yüzyüze gelse yalpalamakta, alı al, moru mor olmaktadır. Geleceği kuracak olan **tarih işçileri**, ölümün öldürdük-

leri arasından değil, ölümün öldüremedikleri arasından çıkacaktır.

242. Şehid olmak, Allah'ın va'dine şahid olmak en büyük emeliniz olsun. İyi biliniz ki şehadet, bitimsiz saadettir. Şehid, insanın ebedi mutluluğu uğruna hayatını ortaya koyandır. Şehid, imanına namazıyla, cihadıyla, hayatıyla, mematıyla, kanıyla, canıyla Allah'ı şahid tutandır. Şehid, seven ve sevgisinin bedelini canıyla ödeyendir. Yani şehid en büyük aşık, şehadet en büyük aşktır. Şehid "tarihin kalbi", çağının tanığı, geleceğin müjdecisidir.

243. Kimi zaman olur ki şehid olarak yaşamak, şehid olarak ölmekten daha zor olabilir. İşte öylesi dönemlerde **"şehid-i zi-hayat" olmak "şehid-i zi-memat" olmaktan daha değerlidir.** Unutmayınız ki **"Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz, nasıl ölürseniz öyle dirilirsiniz, nasıl dirilirseniz öyle haşrolunursunuz."** Kimin yolunda yaşadınızsa onun yolunda ölürsünüz. Allah yolunda yaşayanlar elbet O'nun yolunda öleceklerdir.

244. Her 24 saat içerisinde ölümü sınayınız. Gündüzü dünya hayatı, yatağı kabir, geceyi ölüm gibi biliniz. Yatağa girdiğiniz zaman günlük amel defterinizi kendiniz açıp, vicdan mahkemenizde kurduğunuz 'mizan'da kendinizi yargılayınız. İşte "hesaba çekilmeden önce kendinizi he-

saba çekiniz" tavsiyesini bu şekilde yerine getirmiş, günlük ba'sü ba'de'l-mevti'niz olan ertesi güne daha bir dingin ve yenilenmiş olarak başlama şansını yakalamış olursunuz. Eğer böyle yaparsanız "iki günü bir" olup "ziyanda olanlardan" olmazsınız.

245. Nafilelerle Allah'a yaklaşınız. Naslar sözkonusu olduğunda **"Kur'an'ın ruhu"**ndan sözedenler eğer sözlerinde samimilerse **"sünnetin ruhundan"** da sözetmek zorundalar. Nedir sünnetin ruhu? Sünnetin ruhu, beş vakit farzla emrolunduğu halde önüne ve ardına nafileler eklemektir, Ramazan orucuyla emrolunduğu halde, "emrolunduğum bir şey benim yararımadır" deyip nafile oruçlarla onu desteklemek, sadece ömürde bir kez Hac'la emrolunduğu halde umre ile onu güçlendirmek, zekatla emrolunduğu halde sadaka ve infakla %2.5'u %100'lere kadar çıkarmak... İşte sünnetin ruhu bu. Bunun mantığı şudur: Allah'la ilişkiyi "korku"ya dayalı **emir-komuta sınırında** tutmak yerine, bu sınırı aşıp **sevgiye dayalı "dostluk"** düzeyine çıkarmak.

246. Gece namazı kılmaya, sürekli değilse bile hiç olmazsa belli periyotlarla kılmaya devam ediniz. Güzelleşmek istiyorsanız losyon kullanmayınız, Peygamberin vacibi, mü'minlerin beş

vakit namazın farz kılınmasından önceki farzı olan teheccüde önem veriniz. Gecenin duvağını kaldırdığı bir müstesna vakitte canlılar, cansızlar ve evrenle birlikte aynı koroya katılmanın getireceği yürek dinginliğinden yararlanınız. Evrensel koroya siz de katılınız.

247. Seherlerde istiğfar edip, istiğfar kuşunuza gözyaşından iki kanat takıp göğe doğru uçurunuz. O gideceği yeri bilir. Kur'an'da mü'minlerin özellikleri anlatılırken "**Onlar ki seherlerde istiğfar ederler**" buyrulmaktadır. İstiğfar kulun acziyetini Allah'a karşı itirafıdır. İstiğfar, ben küçüğüm sen büyük, ben noksanım sen tam, ben yaratılanım sen yaratan, ben alanım sen veren, ben zayıfım sen güçlü, ben günahkârım sen bağışlayan, özetle ben kulum sen Rabb'sın demenin en iyi biçimidir.

248. Unutmayınız ki her istiğfar günah hedeflerine sıkılmış bir kurşundur. Eğer doğru bir niyetle doğru nişan almışsanız, hedefinizi vurmuş ve "**o günahı hiç işlememiş**" gibi olursunuz.

249. Günah işlemekten daha çok günaha alışmaktan ve ona aldırmamaktan korkunuz. **Günaha aldırmamak**, en büyük günahtan daha büyüktür. Bunun bir de öteki kutbu vardır ki o da **şeytanın ümidsizlik** tuzağına düşüp kendinizi affetmemeniz ve dolayısıyla günaha devam etmenizdir.

Zikir

250. Zikir ehli olunuz. Kur'an'da zikir öğüt vermek, nasihat etmek, davet etmek, hatırlamak, anmak, namaz kılmak, Kur'an okumak ve en son olarak da dil ile anmak anlamlarında kulanılmıştır. Bu son anlam daha çok "tesbih" olarak isimlendirilir ki bu da Kur'an'da zikirden ayrı olarak emredilmiştir.

251. Tüm çeşitleriyle zikir kalplerin şifası, ruhların gıdası, günah hastalığının devası, gönüllerin safası, gözlerin cilası, şeytanın belası, kulun Rabbına karşı şükran ve vefasıdır. Zerreden kürreye, habbeden kubbeye, mikro kozmostan makro kozmosa, atomaltından evrene, hücreden insana, canlıdan cansıza tüm yaratıkların ortak dilidir "tesbih". Her bir şey kendi lisanınca O'nu anmakta, O'nu hatırlatmakta, O'nu göstermekte, O'na yürümektedir.

252. En çok neyi sevdiğinizi, ne ile ilgilendi-

ğinizi öğrenmek istiyorsanız, en çok neyi andığınıza bakınız. Sevip de anmamak vefasızlık, anıp da sevmemek riyakarlıktır. Allah'ı hatırlamanın kalbî olanına **zikir**, kavlî olanına da **tesbih** denir. Siz ikisinden de geri kalmayınız. Bu iki boyut tüm ibadetlerde, özelikle de namazda kendisini açıkça gösterir. Zaten namaz **"en büyük zikir"** değil midir?

253. Zikir, dilden daha çok kalbin ve zihnin bir eylemidir. Bu yönüyle konuşmadan daha çok duyma ve düşünmeyle alakalıdır. "Kaygı" anlamını vediğimiz 'duygu' türü tam anlamıyla bir 'zikir'dir. Kimin neyi çok zikrettiğini öğrenmek isteyen **'kaygı'**sının ne olduğuna baksın. Kaygısız insan zikre değmez. Süfli ve dünyevi kaygılar taşıyan insanın zikriyle, ulvi ve uhrevi kaygılar taşıyan insanın zikri elbet çok farklı olacaktır.

254. Kur'an'da zikir ve tesbih üzerinde tekrar tekrar durulmasının nedeni, insanın manevi ve maddi hassalarına Allah'ı nakşetmek, yani "meleke kesbetmek" içindir. Unutmayınız ki **terbiye ısrar ve tekrardır.** En büyük terbiyeci olan Allah kullarını terbiye ederken ısrar eder, tekrar eder. Eğer maddi ve manevi organlar meleke kesbedecek olursa işte o zaman ünlü Kudsi hadiste buyurulduğu gibi, göz bakarken Allah'ın nuruyla bakacak, gönül severken O'nun aşkına sevecek, dil söylerken O'nun adını anacak, kulak

dinlerken O'nun mesajını alacak, zihin üretirken O'na bağlanacak, muhayyile çalışırken O'nun çizdiği sınırlara riayet edecek, ayak yürürken, el tutarken O'nun kudretiyle, O'nun için, O'nunla yürüyecek, tutacak.... Özetle, o zaman **"Allah'ın ahlakıyla ahlaklanınız"** Peygamberî emrine uymuş olacaksınız.

255. Namazınızın hakkını veriniz. Unutmayınız ki namaz, kulun beş vakit yani bütün bir gün Allah'ın gözetimi altında bulunmasıdır. Namazlı insan, Allah'ın gözetimi altındaki insandır.

256. Namaz, hayatın gereğinden fazla dünyevileşmesine karşı alınmış ilahi bir önlemdir ve bu anlamıyla muazzam bir lütuftur. Dünyadaki insanı zaman iğnesiyle her gün beş yerinden ahirete diken bir göksel dikiştir namaz.

257. Namaz mü'minin miracıdır. Bu nedenle namazla uzay yolculuğu arasında garip benzerlikler bulunabilir. Taharet kalbin uçuşa hazırlanması, sünnet motorun ısındırılması, iftitah tekbiri kalkışa geçmek, kıraat yakıt, rükû rota, secde kavuşma ve tekmil, son oturuş iniş, selam ise bütün dünyaya "ben miracımı tamamlayarak aranıza yeniden döndüm" diye haber vermektir.

258. Namaz bir sırat yürüyüşüdür. Sağınız

cennet, solunuz cehenemdir. Ardınız dünya, önünüz ahirettir.

259. Namazla dalga geçmeyiniz. **Mâûn** suresini dönüp dönüp okuyunuz. Namaz kılmayanları, dolayısıyla İlahi gözetimin kaçkınlarını bir tarafa bırakırsak **"Namaz kılanlara yazıklar olsun"** denilmektedir. Niçin? Onun da cevabı aynı surede: **"Onlar namazlarını ciddiye almazlar. Onlar görüntü için yaparlar."** Neyin görüntüsü? Elbet Allah'a namaz kılıyormuş görüntüsü vermek için. Namazı ciddiye almamak eti-kemiği Allah'ın huzuruna bırakıp kafa ve kalbinizle şöyle bir tur atmaya, duygu ve düşünce dünyanızda başka işler yapmaya koyulmaktır. İşte bu namazı ciddiye almamak, Allah'a karşı namaz kılıyormuş numarası geçmektir ki **"namazı böyle kılanın vay haline"** denilmektedir.

260. Kur'an'da "Namaz kılınız" emri hep **"ikame"** fiiliyle birlikte gelir. Bu fiil namaza iki anlam birden katar: I) Namaz kılmak, II) Namazı dosdoğru kılmak. Ki "istikamet" de aynı kökten gelmektedir. İşte bu noktada Kur'an'daki her "namaz kılınız" emrini "namazı dosdoğru kılınız" mânâsında anlamak gerekmektedir. Dosdoğru kılınmayan namaz sahibinin suratına çarpılacaktır.

261. İslam dışındaki muharref kitabi dinlerin mensuplarının bugünkü halini, dinlerine karşı la-

ubaliliğini görünce, insan, namazın bu ümmetin "ehl-i kitaplaşmasını" önlemedeki başat rolünü daha iyi kavrıyor. Gerçekten de namazın hayatımızın içine bu kadar girmesi, günümüzün beş hassas yerine sokuluvermesi Müslümanlık iddiasındaki kimselerin bu iddialarındaki samimiyetlerini test için gerçek bir **"isbat zeminidir."** Bendeniz, modernizmin bize dayattığı çağdaş hayatın karmaşasında namazın nasıl muazzam bir **denetleme** ve **"erken uyarı" mekanizması** olduğunu görüp namazı Hristiyanlarda olduğu gibi haftalık değil de günde beş kez olarak emreden Allah'a şükürlerimi, onu uygulamalarıyla bize talim eden Rasulüne teşekkürlerimi sunuyorum.

262. Namazdan kaçan insan, İslam'ın "kaçağıdır". Allah'ın bu sıkı denetim mekanizmasından kaçmak "defolu" olduğunu baştan kabullenmek demektir.

263. Namaz bir imkandır, hem de muazzam bir imkan. Bu imkandan eğer gereği gibi yararlanabilseydik, biz de Nebi (sav) gibi **"namaz... gözümün nuru..."** diye namaza aşık olur, onu özlerdik. Çoğumuzun elinde namaz, tavuğun önündeki inci gibi durmakta, ne işe yaradığını, değerinin ne olduğunu bilmemekte, çoğu zaman inciyi darıya feda etmekteyiz.

264. Camili olunuz. Camisiz hareket olmadı-

ğını, olamayacağını artık öğreniniz. Eğer camileriniz yoksa camilerinize kavuşunuz, eğer cemaatiniz yoksa cemaat bulunuz. Ama namazın İslam toplumu üzerindeki sosyal etkisini sıfırlama suçuna ortak olmayınız.

265. Randevularınızı camilere, namaz vakitlerinde veriniz. Saadet Asrı İslam inkılabının karargahı olan camileri bir mektep, bir tekke, bir kışla, bir "sosyal kurum" olarak kullanmasını hem öğreniniz, hem de caminin asli fonksiyonunu unutan halkımıza öğretiniz.

266. Bunu yapamıyorsanız bari evinizi mescid haline getiriniz. Ehl-i beytiniz bu mescidin cemaati, siz de bu mescidin imamı olunuz. Unutmayınız ki terbiye bir bütündür. Böylece namaz, hem evin küçük çocukları üzerinde terbiye edici bir etki gösterecek, hem de manevi huzuru celbedici bir katkısı olacaktır.

TAVSİYELER

Mustafa İslamoğlu

* Gayesiz olmayınız. Gayesiz olmak ot olmaktır. Yaradılış amacınız üzerinde kafa yorunuz. Kâinat içerisinde insanlığın, insanlık içerisinde mensup olduğunuz ümmetin, ümmet içerisinde şahsınızın görev ve sorumlulukları üzerinde düşününüz. Rolünüzü iyi oynamak, onun ne olduğunu bilmekle mümkündür.

* İster göz, ister kulak, ister zihin, hangi organınızla okursanız okuyunuz, mutlaka aldığınız bilgiyi gönül sarnıcında damıtınız. Elde ettiğiniz bilgiyi, imanınızın olur'unu almadan eyleme dökmeyiniz.

* **"Ümmetiniz bir tek ümmettir."** Bu bir tek ümmeti parçalayan tüm tavır ve davranışlardan uzak durunuz. Tefrika çıkarmak şirkin sosyal çeşididir. Tevhidin toplumsal boyutta tezahürüne vahdet denir. Vahdeti, yalnızca **muvahhid** olma vasfını kazanmış Müslümanlar oluşturabilir.

* İnandığınız değerler, insanlığın değişmez değerleridir. Onlara hakaret edildiğini gördüğünüz zaman, gücünüz neye elveriyorsa o şekilde protesto ediniz. İnandığı değerlere hakaret edilmesini sineye çeken insan, haysiyet ve şereften yoksun insandır.

denge yayınları